

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANATDALI**

EMİN DEDE'NİN TÜRK MUSİKİSİ'NDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
NURULLAH KANIK**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Recep USLU**

İSTANBUL - 2011

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANATDALI**

EMİN DEDE'NİN TÜRK MUSİKİSİ'NDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
NURULLAH KANIK**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Recep USLU**

İSTANBUL - 2011

ÖNSÖZ

“Emin Dede'nin Türk Musikisi'ndeki Yeri” isimli araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı'nda tez olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada Emin Dede'nin sanatı ve kişiliği ele alınmıştır. Buradaki amaç, Dede'nin sahip olduğu birikimi, kendisinden sonrakilere aktarmada göstermiş olduğu hassasiyetin, kişiliğinin bir yansıması olduğunu vurgulamaktır. Sonuç olarak sanatçının kişiliği kültürün müzik yoluyla nesilden nesile aktarılmasında büyük önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması ayrıca Emin Dede'nin, Aziz Dede'den aldığı ve kendisinden sonrakilere aynı hassasiyetle aktararak günümüze kadar gelen ney silsilesindeki önemini vurgulamak üzere meydana getirilmiştir.

Bu çalışmayı, bana karşı her zaman cömert olan ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, saygıdeğer Hocam Neyzen Niyazi SAYIN'a borçluyum. Tezimin her aşamasında değerli katkıları bulunan danışmanım Sayın Recep USLU'ya, eser incelemelerinde yaptığı yönlendirmeleri için Sayın Çetin KÖRÜKÇÜ'ye, yabacı dil tercümelemlerindeki yardımları için babam Sayın Mahmut KANIK'a, ders dönemimdeki katkılarından dolayı Haliç Üni. S.B.E. Türk Müziği Anasanat Dalı hocalarıma ve bu çalışmamın yazım aşamasında yardımlarını esirgemeyen sevgili eşim Ebrar YENİCE KANIK'a teşekkürü bir borç bilirim.

İstanbul, 2011

Nurullah KANIK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KISALTMALAR	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLOLAR LİSTESİ	v
RESİMLER LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
2. NEYZEN EMİN DEDE’NİN HAYATI VE ESERLERİ.....	3
2.1. Emin Dede’nin Hayatı.....	3
2.2. Emin Dede’nin Hattatlığı	8
2.3. Emin Dede’nin Musiki Hayatı	11
2.4. Emin Dede’nin Eserleri	25
3. EMİN DEDE’NİN ESERLERİNİN İNCELENMESİ	30
3.1. Bayati Peşrevi	31
3.2. Buselikaşiran Peşrevi	37
3.3. Dîlkeşide Peşrevi.....	43
3.4. Hicazkarkürdi Peşrevi	48
3.5. Isfahan Peşrevi	53
3.6. Neva Saz Semaisi	58
3.7. Ruyirak Peşrevi	61
3.8. Suzidil Peşrevi.....	66
3.9. Suzinak Peşrevi	72
3.10. Emin Dede’nin Sadettin Kaynak ile doldurdıkları plak kaydının incelenmesi.....	77
3.11. Emin Dede’nin Ney Metodu	85
4. SONUÇ	94
5. KAYNAKÇA	98
6. EKLER.....	101
6.1. EK-1: Üsküdar Mevlevîhânesi Şeyhi Ahmed Remzi Dede’nin, Erkân-ı Harbiyye Harita Dairesi Reisliği Kaymakamı Abdurrahman Bey’e yazmış olduğu mektup.....	101
6.2. EK-2: Kaymakam Abdurrahman Bey’in Şeyh Ahmed Remzi Dede’ye cevaben yazdığı mektup	102
6.3. EK-3: Emin Dede’nin Dr. Emin Kılıçkale’ye yazdığı mektubu	103
6.4. EK-4: Emin Dede’nin kime yazıldığı bilinmeyen mektubu.....	105

6.5. EK-5: Emin Dede'nin Terennümleri	106
6.6. EK-6: Emin Dede'nin Hamparsum defterinden.....	115
6.7. EK-7: Columbia Graphophone Company tarafından kaydedilen, Emin Dede refakatinde Sadettin Kaynak'ın, Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ını seslendirmiş olduğu plakın fotoğrafı	117
6.8. EK-8: Emin Dede'nin ney üflerken çekilmiş bir fotoğrafı	118
6.9. EK-9: Emin Dede'nin Yazdığı Levha.....	119
7. ÖZGEÇMİŞ	120

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
fr.	: Fransızca
m.	: Miladi
müz.	: Müzik
Sy.	: Sayı
vb.	: ve benzeri
Yay.	: Yayınları

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: Tizden peste üfleyiş	77
Şekil 2: Seri çarpma	77
Şekil 3: Açış	77

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 1. Hane.....	31
Tablo 2: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi Mülazime.....	32
Tablo 3: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 2. Hane.....	33
Tablo 4: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 3. Hane.....	34
Tablo 5: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 4. Hane.....	36
Tablo 6: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 1. Hane.....	37
Tablo 7: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi Mülazime.....	38
Tablo 8: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 2. Hane.....	39
Tablo 9: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 3. Hane.....	40
Tablo 10: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 4. Hane.....	41
Tablo 11: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 1. Hane.....	43
Tablo 12: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi Mülazime.....	44
Tablo 13: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 2. Hane.....	45
Tablo 14: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 3. Hane.....	46
Tablo 15: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 4. Hane.....	47
Tablo 16: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 1. Hane.....	48
Tablo 17: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi Mülazime.....	49
Tablo 18: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 2. Hane.....	50
Tablo 19: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 3. Hane.....	51
Tablo 20: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 4. Hane.....	52
Tablo 21: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 1. Hane.....	53
Tablo 22: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 2. Hane.....	55
Tablo 23: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 3. Hane.....	56
Tablo 24: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 4. Hane.....	57
Tablo 25: Emin Dede'nin Neva Sazsemaisi 1. Hane.....	58
Tablo 26: Emin Dede'nin Neva Sazsemaisi Mülazime.....	59
Tablo 27: Emin Dede'nin Neva Sazsemaisi 2. Hane.....	59
Tablo 28: Emin Dede'nin Neva Sazsemaisi 3. Hane.....	60
Tablo 29: Emin Dede'nin Neva Sazsemaisi 4. Hane.....	60
Tablo 30: Emin Dede'nin Ruyırak Peşrevi 1. Hane.....	61
Tablo 31: Emin Dede'nin Ruyırak Peşrevi Mülazime.....	62
Tablo 32: Emin Dede'nin Ruyırak Peşrevi 2. Hane.....	63
Tablo 33: Emin Dede'nin Ruyırak Peşrevi 3. Hane.....	64

Tablo 34: Emin Dede'nin Ruyıırak Peşrevi 4. Hane	65
Tablo 35: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 1. Hane.....	66
Tablo 36: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi Mülazime	67
Tablo 37: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 2. Hane.....	68
Tablo 38: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 3. Hane.....	69
Tablo 39: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 4. Hane.....	70
Tablo 40: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 1. Hane	72
Tablo 41: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi Mülazime	73
Tablo 42: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 2. Hane	74
Tablo 43: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 3. Hane	75
Tablo 44: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 4. Hane	76
Tablo 45: Emin Dede'nin Hüzzam Taksimi.....	78
Tablo 46: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 1. Kısım.....	79
Tablo 47: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 2. Kısım.....	79
Tablo 48: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 3. Kısım.....	80
Tablo 49: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 4. Kısım.....	80
Tablo 50: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 5. Kısım.....	81
Tablo 51: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 6. Kısım.....	81
Tablo 52: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 7. Kısım.....	81
Tablo 53: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 8. Kısım	82
Tablo 54: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 9. Kısım.....	82
Tablo 55: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 10. Kısım.....	82
Tablo 56: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 11. Kısım.....	83
Tablo 57: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 12. Kısım.....	83

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Resim 1: Hattat Necmettin Okyay'ın Emin Dede'nin vefatına düştüğü Arapça tarih	5
Resim 2: Hattat Necmettin Okyay'ın Emin Dede'nin vefatına düştüğü Farsça tarih	5
Resim 3: Dem sesler.....	86
Resim 4: Dügah - Neva sesleri.....	86
Resim 5: Neva - Muhayyer sesleri	87
Resim 6: Tiz Segah – Tiz Eviç sesleri.....	87
Resim 7: Pes Şuri – Saba yarım sesler	88
Resim 8: Hisar – Tiz Acem yarım sesler.....	88
Resim 9: Ney'deki sesler.....	89

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Nurullah KANIK
Anasanat Dalı : Türk Musikisi
Programı : Türk Musikisi Yüksek Lisans Programı
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Recep USLU
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Eylül 2011

EMİN DEDE’NİN TÜRK MUSİKİSİ’NDEKİ YERİ

ÖZET

Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmış olan bu Yüksek Lisans Tezinde Emin Dede’nin hayatı ve musikişinaslığı ele alınmıştır.

Bu çalışmada, Emin Dede’nin hayatı, eğitim süreci, hat ve müzik eğitimi aldığı dönemlerdeki hocaları, öğrencileri, eserleri ve bu eserlerin makamsal analizleri yer almaktadır. Ayrıca çalışmamızda daha önce yayınlanmamış Hicazkarkürdi ve Isfahan peşrevleri ve Emin Dede’nin Sadettin Kaynak’a eşlik ettiği plak kaydı notaya alınmıştır.

Bu incelemelerin sonucunda, büyük toplumsal ve kültürel değişimlerin yaşandığı bir dönemde, köklerine bağlı kalarak, onları kendisinden sonra gelecek nesillere aktarmada bir köprü vazifesi gören Emin Dede’nin değeri anlatılmaya çalışılmıştır.

Emin Dede’nin hayatından ve sanatçı kişiliğinden çıkartılması gereken dersler göz önünde bulundurularak, bu birikimin aynı hassasiyetle yarınlara ulaştırılması gerekmektedir. Bu tez çalışmasında yapılan araştırma, Türk Musikisi’nin dünden bu güne nasıl geldiği ve yarınlara nasıl aktarılması gerektiği konusunda büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Emin Dede, Türk Musikisi, Ney, Neyzen

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Nurullah KANIK
Field : Turkish Music
Program : Turkish Music Master Program
Supervisor : Assistant Professor Doctor Recep USLU
Degree Awarded and Date : Master – September 2011

THE PLACE OF EMİN DEDE IN TURKİSH MUSIC

ABSTRACT

In this master's thesis work which I have prepared at the Institute of Social Sciences at Haliç University I have studied at first the life of Emin Dede and his music career in order to determine his place in Turkish Music. I have fixed his musical works, however, I have worked on structural and musical analyses as well.

In this master's thesis work it takes place the life of Emin Dede, his education period, his official duty, his teachers at the time when he was taking lessons of calligraphy and of music, and also his pupils, his works and their analyses. In addition, "Hicazkarkürdi Peşrevi" and "İsfahan Peşrevi" which previously unpublished songs of Emin Dede and the placue record that accompanied to Sadettin Kaynak by Dede have been scored in our study.

As a result of these analyses, it has been showed, once again, the value of Emin Dede who, staying attached to his roots, had the role of a bridge in order to transfer and communicate them to generations after him, in a period of time when there were great social and cultural changes. It is true that Turkish Music had been communicated to nowadays without losing its origin entirely by the great and dedicated efforts of Emin Dede and of others just like him during all their lives.

This relic of the past should be communicated to the future generations with the same sensibility, by taking into consideration the lessons from the life and artistic personality of Emin Dede. The researches in this thesis have a great importance about the fact that, how Turkish Music could be communicated from the past to the present time and how it should be communicated to the future generations.

Key Words: Emin Dede, Turkish Music, the ney, the ney player

1. GİRİŞ

Bu tez çalışmasının amacı, Dede'nin örnek teşkil eden hayatını, yetiştirdiği öğrencilerin bir silsile oluşturmaya sağladığı katkıyı ve eserlerinin Türk Musikisi'ndeki yerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada ayrıca Dede'nin bir ahlak timsali oluşu ve bunun sanatına nasıl yansıdığını göstermeye çalışacağız.

Çalışmamızda, Emin Dede'nin hayatını vefatına kadar, Eğitimi, Görevleri ve Aile Hayatı başlıkları altında ele alacağız. Hattatlığı bahsinde Uğur Derman, Muhittin Serin vb. uzmanların kaynaklarından yararlanacağız.

İkinci bölümde Emin Dede'nin teorik müzik eğitimi, ney eğitimi, neyzenliği, ney eğitmenliği, öğrencileri ve hamparsum notası ile yazmış olduğu arşivi incelenecektir. Bu bölümde, çalışmamızda yer alan tüm kaynaklarda Emin Dede'nin eserleri ve sanatçılığının, yeterince tetkik edilmeden genel ifadeler ile anlatıldığını göreceğiz.

Üçüncü bölümde yapacağımız incelemeler, bu eksikliği gidermeye yöneliktir. Emin Dede'nin kişiliği, yaşantısı ve özellikle ney üfleyişi ve hocalığı hakkında; öğretmenlerinin, öğrencilerinin ve yakınlarının hakkında söylediklerini ele alarak, eserlerinin tespiti ile bu bahsi kapatacağız.

Üçüncü bölümde Emin Dede'nin bestelediği peşrevleri ve saz semaisi ile tarafımızdan ilk defa hamparsum notasından günümüz notasına göre yazılan Hicazkarkürdi ve Isfahan peşrevleri ve bu eserlerin makamsal analizleri yer alacaktır. Bu analizleri 24 perdeye dayanan Arel-Ezgi sistemine göre tahlil etmekle birlikte; Emin Dede'nin Sadettin Kaynak ile yapmış oldukları plakın, Dede'nin ney tavrını tespit etmek amacıyla icra analizi yapılacak ve bu sistemle ilgili bazı eksiklikler ortaya konacaktır. Çeşitli kaynaklardan aldığımız Emin Dede'nin eserlerinin notaları ve bizim hamparsum notasından günümüz notasına çevirilerini yaptığımız eserler Arel-Ezgi sistemine göre yazılmıştır.

Tez ile ilgili araştırma sürecinde, Emin Dede'ye ait sözlü eserlerin ve Segah Sazsemâisi'nin yazılı ve sesli kayıtlarına TRT, devlet koroları, niversite kütüphaneleri ve özel arşivlerde rastlanmamıştır. Ayrıca elimizde tamamlanmamış olarak bir kopyası bulunan, Dede'nin Hamparsum notası ile yazdığı Rahatülervah peşrevinin, yukarıda bahsettiğimiz arşivlerde tamamlanmış bir şeklinin de yazılı veya sesli kayıtları mevcut değildir.

Bu eserler elimizde bulunmamasına rağmen, var olan veriler Emin Dede'nin bestekarlık ve neyzenliği hususundaki yetisini anlamak için yeterli olacaktır. Son olarak bu bölümde, Emin Dede'nin "Ney Metodu" incelenecektir.

2. NEYZEN EMİN DEDE’NİN HAYATI ve ESERLERİ

2.1. Emin Dede’nin Hayatı

Neyzen, bestekar ve hattat Emin Yazıcı 14 Mart 1883 (5 Cemaziyelevvel 1300)’de İstanbul’un Tophane semtinin, Defterdar mahallesi, Türkgücü sokağındaki 48 numaralı ahşap bir evde dünyaya gelmiştir. Hırka-i Saadet Camii hatibi Hafız Sabri Efendi’nin oğludur; ağabeyi Ömer Vasfi Efendi’dir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; İnal, 1955: 80; İnal, 1958: 176; Rona, 1960: 176; Rado, 1984: 257).

Eğitimi: Emin Dede eğitimine Tophane’deki Sirkeci İbtidaisi’nde (ilkokul) başlamış, Fevziye Rüştüyesi (ortaokul) ve Dersaadet İdadisi’nden (lise) mezun olarak orta öğrenimini tamamlamıştır (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; İnal, 1955: 80; İnal, 1958: 176; Rona, 1960: 176; Rado, 1984: 257; Öztuna 1990: 492; Özalp, 2000b: 176). İki yıl kadar devam ettiği Hukuk Mektebi eğitimini yarıda bırakarak, Süleymaniye Medresesi’nde “Cami Dersleri”¹ almaya başlamıştır (Can, 1948a: 2; İnal, 1955: 81; Serin, 2003: 218). Hocası Nuri Efendi’nin vefatı nedeniyle cami derslerini tamamlayamamıştır (İnal, 1955: 81; Şehsuvaroğlu, 1974: 47; Serin, 2003: 218).

Görevleri: 1902 yılında atandığı Posta ve Telgraf İdaresi Mektûbi Kalemi’ndeki katiplik, ilk resmi görevidir (Ergun, 1943: 669; İnal, 1955: 81; Rona, 1960: 176; Rado, 1984: 257; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 176). 1908’de Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte müsevvidliğe (taslak hazırlayan) yükselen (Öztuna, 1990b: 492; Ayvazoğlu, 2001b: 52, 2007: 52) Emin Dede, Birinci Dünya Savaşı’nın başladığı dönemde (1914),

¹ Osmanlı döneminde camilerde halka açık olarak yapılan derslere “Cami Dersleri” denirdi. Bu dersler, medreselerdeki gibi ezbere dayalı ve bir öğretmenin yönetiminde değil, münakaşa ve münazara ile yapılırdı. Cami dersleri sayesinde okuma fırsatı bulamayan veya sistemli bir eğitim alamayan kişiler Arapça, Farsça gibi yabancı dilleri öğrenebilir veya dini konularda bilgi sahibi olabilirlerdi. Bu dersleri verenlere “Dersiâm” denirdi. (Akgündüz, 2010: 47)

Erkan-ı Harbiye-i Umûmi Reisliği (Genel Kurmay Başkanlığı) Harita Şubesi'ne Bursalı Hattat Reşid Efendi'nin yerine hattat olarak atanmıştır (İnal, 1958: 176; Derman, 1982a: 6; Öztuna 1990b: 492; Özalp, 2000: 176). Kurtuluş Savaşı'nın ardından Genel Kurmay Başkanlığı'nın Ankara'ya taşınması üzerine İstanbul'dan ayrılmayan Emin Dede, 1924 yılında Harita Genel Müdürlüğü'nden emekli olup; hayatına İstanbul'da devam etmiştir (Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 176).

Emin Dede'nin hayatı ile ilgili bu hususta iki farklı görüş bulunmaktadır: Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi'nde Emin Dede'nin Genel Kurmay Başkanlığı'nın Ankara'ya taşınması üzerine Ankara'ya gitmeyip emekliliğini istediğini belirtirken; M. Nazmi Özalp'in Türk Musikisi Tarihi adlı eserinde ve Uğur Derman'ın Kök Dergisindeki yazısında, Emin Dede'nin Harita Genel Müdürlüğü'nde bir süre görevine devam edip; buradan emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleştiği ifade edilmiştir (Derman, 1982b: 14; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 176).

Aile Hayatı: Uğur Derman, *Kök Dergisi*'ndeki yazısında Emin Dede'nin ağabeyi Hattat Ömer Vasfi Efendi'nin vasiyeti üzerine geç yaşta evlendiğini ancak çocuk sahibi olamadığını belirtmiştir (Derman, 1982a: 8). Dede, "Yazı Taklitçiliği"ndeki başarıları neticesinde "Yazıcı" soyadını almıştır (Derman, 1982b: 13; Özalp, 2000: 178).

Vefatı: 1943 yılında geçirdiği felç nedeniyle vücudunun sağ tarafı işlevini yitirmiş (Can, 1948b: 5; İnal, 1955: 81; Şehsuvaroğlu, 1974: 49; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 176); vefat ettiği 4 Şubat 1945 yılına kadar yatağa bağlı felçli olarak yaşamıştır. Mustafa Rona, *50 Yıllık Türk Musikisi* adlı eserinde Emin Dede'nin Merkezefendi Kabristanlığı'na defnedildiğini belirtmişse de (Rona, 1960: 176) bu bilginin doğru olmadığı bilinmektedir. Dede, Eyüp Mezarlığı'nın Gümüşsuyu tepesinde ağabeyi Ömer Vasfi Efendi'nin kabrine defnedilmiştir (Derman, 1982b: 14; Serin, 2003: 218).

Çeşitli kaynaklarda Emin Dede'nin ağabeyi Ömer Vasfi Efendi'nin yanına defnedildiği bilgisi de verilmektedir (Can, 1948b: 5; İnal, 1955: 81; İnal, 1958: 176; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 176).

Hattat Necmettin Okyay, Emin Dede'nin vefatının ardından bu zat için üç farklı lisanda tarih düşmüş ve her birinde Dede'nin farklı bir vasfını belirtmiştir (Derman, 1982b: 14):

Türkçe: Hattatlığı

Hattat Emin Dede Gülzâr-ı Adne girdi: 1364/m.1945

Arapça: Mevleviliği

فمات خطاط امين المولوي
١٣٦٤

Resim 1: Hattat Necmettin Okyay'ın Emin Dede'nin vefatına düştüğü Arapça tarih.

Femate Hattat Emin el-Mevlevi: 1364/m.1945

(Hattat Emin el-Mevlevi vefat etti: 1364/m.1945)

Farsça: Neyzenliği

رفت جنّت نيزن امين دده
١٣٦٤

Resim 2: Hattat Necmettin Okyay'ın Emin Dede'nin vefatına düştüğü Farsça tarih.

Reft Cennet Neyzen Emin Dede: 1364/m.1945

(Neyzen Emin Dede Cennete gitti: 1364/m.1945)

Hafız Kemal Batanay da, musiki hocası Emin Dede'nin vefatı üzerine bu manzumeyi yazmıştır:

*Bu asrın neyzen-i zî kudreti üstad Emin'nin ki
Gönüllerde sezadır namı her an yad u tebcile*

*Kazanmıştı bi-hakkın nây u hatta bir büyük şöhret
Bu san'atlarla da akrânına lâyıkdı tafdile*

*Hutûtun enfes ü a'lâsını yazmakta mâhirdi
Yazan eller değerdî herkesin indinde takbile*

*Feminde nağme-i Cibrîl gibi nây-ı nağam-sâzı
Olurdu rûha vecd-âver nevâ-yı selsebiliyle*

*Nice tâliblere evkaatın etmiş idi tahsîs
Bilâ ârâm bu bârı katlanırdı dûşa tahmîle*

*Tevâzuyla nezâket imtizâc etmişti tab'ında
Zülâl-i feyzini dâim çalıştı bezl ü teşmîle*

*Bu sûretle ne isti'datlı irfanlar yetiştirdi
Sayılmaz müstefiddânı çekilmez silk-i tescîle*

*Gözünde hırs-ı dünyâdan eser yoktu onun aslâ
Bununçün etmedi rağbet hayatında tâc ü iklîle*

*Semâhatde sehâvetde nazîri az idi elhak
O bir insân-ı kâmil vasfını haizdi temsîle*

*Azîz üstâd derim mecmûa-i feyz-i kemâlatdı
Benim haddim değildir bahsini itrâ u tatvîle*

*Henüz altmış yaşındayken serildi bister-i felce
Ne çare olmadı imkân mukadder hükmü tahvîle*

*Nihâyet irci'î emri sımâh-ı cânına değdi
Hemân Lebbeyk deyip koşdu hayatı erdi tekmîle*

*Eminim rûh-ı pâki arş-ı illiyyîn e yükseldi
Sunarken cânını Hakka sarıldı bâb-ı tehlîle*

*Nevâ-yı nây ile cûşân olan diller için bilmem
Yarar mı ağlamak şimdi bütün âlâmı ta'dîle*

*Tamam bin üçyüz altmış dört yılında irtihâl etti
Yazıldı hicrî tarihi çekildi bend-i tezyîle*

*Îlâhî rahmetinle sen EMİN'e mağfiret eyle
KEMÂL-i afvedip sevk et rızânı kesb ü tahsîle*

Kemal BATANAY (Derman, 1982b: 15).

2.2 Emin Dede'nin Hattatlığı

Hattat Uğur Derman, Emin Dede ve ağabeyi Ömer Vasfi Efendi için tıpkı İsmail Zühdi ve Mustafa Rakım gibi aynı sanat dalında ilerlemiş nadir kardeş hattatlardan olduğunu belirtmektedir (Derman, 1982a: 5).

Dede, ilk hat dersini ortaokul eğitimi sırasında ağabeyi Ömer Vasfi Efendi ile birlikte Fevziye Rüştüyesi öğretmenlerinden, Çukurcalı Kadri Efendi'den almış; sülüs ve nesih türü yazıyı burada öğrenmiştir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; Rona, 1960: 176; Şehsuvaroğlu, 1974: 47; Rado, 1984: 257; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178).

Ömer Vasfi Efendi Hattat Aziz Efendi'den ta'lik ve sülüs, Hacı Kamil Efendi'den sülüs ve divani yazılarını meşk ettikten sonra, Hattat Sami Efendi'nin derslerine devam etmiştir. Böylece Ömer Vasfi Efendi ta'lik, celi ta'lik ve celi sülüs yazılarını Hattat Sami Efendi'den meşk etme imkanı bulmuştur (Derman, 1982a: 6; Ayvazoğlu, 2001a, 2007: 44).

Emin Dede ise, celi türünü öğrenmede öncelikle ağabeyinden istifade etmiştir (Özalp, 2000: 178). Zaman zaman ağabeyi ile birlikte Hattat Sami Efendi'nin derslerine devam etmesine rağmen düzenli bir yazı eğitimi almamıştır. Dede, bu dönemde Sami Efendi'den celi türünün inceliklerini öğrenmiş ve özellikle bu yazı türünde ustalaşmıştır (Can, 1948a: 2; Rado, 1984: 257; Özalp, 2000: 178; Ayvazoğlu, 2001a, 2007: 44; Serin, 2003: 218). Zamanla ağabeyi Ömer Vasfi Efendi'nin celi yazılarını tashih etmeye başlamıştır (İnal, 1955: 82; Derman, 1982a: 6).

Emin Dede, Hattat Sami Efendi'ye devam ettiği dönemde yazılarını hocasına göstererek, ondan tarifler almıştır (Derman, 1982a: 6). Dede, bu tarifler ve üstün yeteneği sayesinde dönemin büyük hat sanatçılarının yazılarını aslından ayırt edilemeyecek derecede güzel yazarak; “yazı taklitçiliği”² konusunda ustalığını

² Taklit, diğer sanatlarda pek hoş karşılanmaması ile birlikte (Derman, 1982b: 14), yazı taklidinin hat sanatındaki yeri, bu şekilde yazılan eserlerin basit bir kopya mahiyetinde olmayıp; hiçbir hileye başvurmadan herkesin yapamayacağı ayrı bir estetik yeteneği gerektirmesi nedeniyle önemlidir (Yazır, 1972).

göstermiştir (İnal, 1955: 82; Derman, 1982b: 13; Öztuna, 1990b: 492; Serin, 2003: 218; Alparslan, 2004: 97). Dede, Şeyh Hamdullah, Hafız Osman, Mustafa Rakım, Mahmut Celalettin ve Şevki Efendi gibi hat üstatlarının sülüs-nesih yazılarını büyük bir başarıyla taklit etmiştir (Derman, 1982b: 13; Özalp, 2000: 178).“Yazı Taklitçiliği”ndeki bu başarıları neticesinde “Yazıcı” soyadını almıştır (Derman, 1982b: 13; Özalp, 2000: 178).

Emin Dede'nin bu kabiliyeti zaman zaman onun, diğer hat üstatları tarafından kıskanılmasına sebep olmuştur. Bu duruma örnek olarak Uğur Derman, dönemin büyük hattatlarından birinin, Mahmut Celalettin'e ait olduğunu düşündüğü bir kıt'ayı, aslında Emin Dede'nin onu taklit ederek yazdığının söylenmesi üzerine elinden bıraktığını aktarmaktadır (Derman, 1982b: 14).

Emin Dede ise, taklit yeteneği nispetince, yazılarını taklit ettiği hattatların hakkına hürmet etmede hassasiyetini muhafaza etmiş ve bu konuda hiçbir zaman taviz vermemiştir. Bu hususla ilgili olarak aşağıda yer alan anı, Dede'nin hassasiyetini gözler önüne sermektedir:

Sabık Mısır Kralı I. Fuat, babası Hidiv İsmail Paşa'dan kalan Hafız Osman hattı bir Kur'an'ın eksik sayfalarını tamamlamak ister. Birçok hattatı dolaştıktan sonra başvurduğu Reis ül hattatın Kâmil (Akdik Efendi), bunu ancak Emin Efendi'nin başarabileceğini söyler. Bütün eski hattatların yazılarını asıllarından asla tefrik edilemeyecek bir ustalıkla yazabilen Emin Efendi, işi bir şartla kabul edebileceğini bildirir: yazdığı sayfaların bir tarafına imzasını koyacaktır. I. Fuat razı olmaz ve imzasını kaldırdığı takdirde teklif ettiği bin lirayı iki katına çıkarabileceği haberini iletir; fakat Emin Efendi; “*Ben bir hattatım, sahtekâr değil. Hattımı Hafız Osman merhumun rûhunu rencide edecek surette istismar etmem ve ettirmem. İki bin değil on bin verseniz imzasız yazmam!*” diyerek bu küçük serveti şiddetle reddeder.” (Çeviksever, 1990: 28; Ayvazoğlu 2001a; 2007: 47)

Uğur Derman bu anının doğru aktarılmadığını düşünerek görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Necmeddin (Okyay) Efendi'den işittiğime göre, Hasan Rıza Efendi'nin - basılmamış olan- tefsirli Kur'an-ı Kerim'inin aslı 1920'li yılların sonlarında Mahmud Muhtar Paşa tarafından satın alınarak Necmeddin Efendi'ye ciltletilir. Baskı sırasında bozulan bazı sahifelerde Emin Efendi'ye yeniden yazdırılmak istenir. Emin Efendi sayfa başına bir altın ister ve bir nümune sahife yazarak gönderir. Necmeddin Efendi yazıya hayran kalmıştır. Ancak bir türlü parayı verip de bu sahifeleri yeniden yazdırtmazlar. Ulunay'ın bilgisi yanlış bir istihbarata dayanıyor olmalı. Çünkü son derece mahviyetkâr olan Emin Dede imza hususunda iddialı bir meşrebe sahip değildi. Daha da mühimmi, Kur'an'ın bir sahifesinin sonuna koyacağı imzasının ilâhî metne tedâhül olacağını bilecek derecede müttekî ve meteşerrî bir zattır.”(Ayvazoğlu, 2007: 47)

Dede, 1914'te Bursalı Hattat Raşid Efendi'nin yerine Erkanı-ı Harbiye Dairesi'ne hattat olarak atanmasıyla birlikte, hattatlığı meslek edinmiştir (Alparslan, 2004: 97; Derman, 1982a: 6). Memuriyetlik görevi sırasında yazdıklarının dışında, hat sanatında çok fazla eseri bulunmayan Emin Dede, bu alanda öğrenci de yetiştirmemiştir (Alparslan, 2004: 97; Derman, 1982b: 13; Özalp, 2000: 178). Uğur Derman, bu durumun Emin Dede'nin ağabeyi Ömer Vasfî Efendi'ye duyduğu hürmetin ve mütevazılığının neticesi olduğunu vurgulamaktadır (Derman, 1982b: 13). Emin Dede'nin hat sanatında kemale ermesinin harf inkılabı (1 Kasım 1928) ile aynı dönemlere rastlaması, onun bu sanat dalında öğrenci yetiştirmemesinin bir diğer nedeni olarak gösterilebilir (Derman, 1982b: 14).

Ömer Vasfî Efendi'nin 48 yaşında (25 Kasım 1928- 12 Cemaziyelahir 1347) Guraba Hastanesi'nde üremi hastalığından vefatı, hat sanatı için büyük bir kayıp olmuştur. Hattat Necmettin Okyay, bu elim kaybın ardından, harf inkılabının gelmesi üzerine şu notu kaleme almıştır:

*“Hazret-i Pîr, derdi Necmi, Vasfî i hattat için,
Şeyh-i hattatîn imiş, isbât-ı zât etti Ömer.*

*Muhterem Üstâdımız Sâmi 'yi taklîd eyleyip,
Kıldı ibrâz-ı hüner, hussâdı incitdi Ömer.*

Rıhleti târihi, izhâr-ı kerâmet mi değil?

Yazmadı asla şu Lâtin harflerin, gitti Ömer!”

1347 (Derman, 1982a: 8).

2. 3. Emin Dede'nin Musiki Hayatı

Eğitimi: Musikiye küçük yaşta ilgi ve alaka duyan Emin Dede'nin ilk hocası, Nusretiye Camii kayyumu (cami görevlisi) **Hafız Haşim Efendi**'dir.³ İlk hocasından –düyek usulü ile- Nayi Osman Dede'nin rast makamındaki ayini şerifini geçmiştir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; İnal, 1955: 81; Rona, 1960: 176; Rado, 1984: 257; Özalp, 2000: 178).

Daha sonra Kulekapı (Galata) Mevlevihanesi kudumzenbaşısı **Raif Dede**⁴ ve **Ahmed Celaleddin Dede**⁵ 'den Türk Musikisi'nin nazari ve ameli kısımlarını ve ayinleri öğrenmiştir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 3; İnal, 1955: 81; Rado, 1984: 257; Özalp, 2000: 178). Halil Can Türk Musikisi Dergisi'nde ki yazısında (1948a), Emin Dede'nin birkaç sene boyunca geceleri Raif Dede'ye giderek bazı ayinleri geçtiğini aktarmaktadır.

Karabaş Dergahı şeyhi ve kadirihane zakirbaşısı **Hobcuzade Ahmed Efendi**'den ilahi ve mi'raciyeler meşk etmiş (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; Rona, 1960: 176; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178); Hobcuzade Ahmed Efendi'nin vefatı üzerine kardeşi Nusretiye Camii sermüezzini **Şeyh Rıza Efendi** ile meşke devam etmiştir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 3; Öztuna, 1990b: 492). Bu sayede başta ilahi ve durak olmak üzere pek çok dini eser ve mi'raciyenin düğah,

³ Muhittin Serin'in Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar adlı eserinde, Emin Dede'nin musiki hayatına Aziz Dede'den ney öğrenerek başladığı ifade edilmiştir. Buna karşılık, 50 Yıllık Türk Musikisi, Türk Musikisi Antolojisi ve Türk Musikisi Tarihi gibi eserlerde Dede'nin musikideki ilk hocası olarak Nusretiye Camii kayyumu Hafız Haşim Efendi geçmektedir. İkinci bilgi kuvvetle muhtemel doğrudur.

⁴ Raif Dede, Şükufeci Hüseyin Efendi'nin oğludur. Galata Mevlevihanesi kudümzenbaşısı Ziya Dede'nin öğrencisidir. Doğum tarihi bilinmemektedir, 1903 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Özalp, 2000: 638).

⁵ Ahmed Celaleddin Dede 1853'de Gelibolu'da doğdu. Gelibolu mevlevihanesi şeyhi Azmi Dede'nin oğlu ve Ruşen Efendi (Mehmed Ruşen Tefiki) 'nin en tanınmış öğrencilerindendir (Özalp, 2000: 549,607).

segah, saba, müstear bahirlerini öğrenerek notaya almıştır (Can, 1948a: 3; İnal, 1955: 81; Özalp, 2000: 178).

Emin Dede, *Hamparsum*⁶ notasını ünlü Türk Müziği teorisyeni **Rauf Yekta Bey**⁷’den batı notasını ise **Neyzen Şevket Gavsî Özdönmez**’den öğrenmiştir (Ergun, 1943: 669; İnal, 1958: 176; Rona, 1960: 176; Rado, 1984: 257; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178; Uslu, 2010).

Dede, Rast ve Sûznak ayinlerini **Hafız Haşim Efendi** ve **Ahmet Irsoy**⁸’dan meşk etmiştir (İnal, 1958: 176; Öztuna, 1990b: 492).

Buselik ve Karcıgar ayinlerini de bestekarı olan **Bolahenk Nuri Bey**⁹’den geçmiştir (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 3; Özalp, 2000: 178). Nuri Bey’in vefatına kadar derslerine devam ederek (Özalp, 2000: 178); la-dini eserleri öğrenmede de kendisinden çokça istifade etmiştir (İnal, 1958: 176; Rona, 1960: 176; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178).

Bunun yanı sıra, Hafız İshak Efendi’nin oğlu Altıncı Belediye Dairesi muhasebecisi **Sadık Bey**’den la-dini eserleri geçmiştir (İnal, 1958: 176; Rona, 1960: 176; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178). Hakkı Süha Gezgin, Sadık Bey için: “*Gırtlığında altın telli bir tanrı sazı taşıyan eşsiz bir okuyucudur.*” ifadesini kullanmıştır (Barkçin, 2009: 85). Halil Can, Emin Dede’nin her gece devam ettiği bu derslerde, öncelikle Neva faslını ve birçok değerli eseri geçtiğini, derslerden sonra da Dede’nin öğrendiği eserleri notaya aldığını ifade etmektedir (Can, 1948a: 3). Emin

⁶ Hamparsum Limonciyan 1768’de İstanbul’da doğdu. Sultan III. Selim tarafından kendi adını taşıyan nota sistemini bulmuştur. 1839’da vefat etmiştir (Körükçü, 1998: 32; Özalp, 2000: 368).

⁷ Rauf Yekta Bey 1871’de İstanbul’da doğdu. Zekai Dede ve Bolahenk Nuri bey’den sözlü musiki, Celaleddin Dede Efendi’den tanbur ve Neyzen Aziz Dede’den ney dersleri almıştır. Alber Lavignac yönetimindeki “Encyclopédie de la Musique” de 150 sayfalık “Türk Musikisi” bölümünü yazmıştır(Özalp, 2000: 161). 1935 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Ediboğlu,1962: 268).

⁸ Ahmed Irsoy 1869’da İstanbul’da doğdu (Özalp, 2000: 73). Zekai Dede Efendi’nin oğludur (Ediboğlu, 1962: 265; Özalp, 2000: 73). Bahariye ve Yenikapı Mevlevihanelerinde kudumzenbaşılığı yapmıştır. 1943 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Özalp, 2000: 73).

⁹ Bolahenk Nuri Bey 1834 yılında İstanbul’da doğdu. Dellalzade İsmail Efendi ve Şeyh Rıza Efendi’nin öğrencisi olmuştur(Özalp, 2000: 26).

Kılıçkale'den aktaran Barkçin, Emin Dede'nin taksim yapmayı Sadık Bey'den öğrendiği bilgisini eklemektedir (Barkçin, 2009: 85).

Hüseyin Fahrettin Dede¹⁰ den de pek çok saz eseri ve fasıl geçmiş ve geçtiği bu eserleri notaya almıştır (Rona, 1960: 176; Özalp, 2000: 178).

Daha önce hiçbir kaynaktan rastlamamış olmamıza rağmen, Savaş Barkçin, *Ahmet Avni Konuk Görünmeyen Umman* adlı eserinde Emin Dede'nin Ahmet Avni Konuk'un hem tasavvuf hem de musiki alanında öğrencisi olduğunu belirtmektedir (Barkçin, 2009: 83). Aynı eserde Barkçin, Emin Dede'nin Ahmet Avni Bey'in bütün ayin-i şeriflerini, bestelerini ve fihrist-i makamât'ını hamparsum notasına almasının ve peşrevlerini bu ayin-i şerifler için bestelemesinin, Dede'nin manevi anlamda ve musiki alanında Konuk'un öğrencisi olduğuna işaret olarak göstermektedir (Barkçin, 2009: 83).

Emin Kılıçkale'den aktaran Barkçin, Emin Dede'nin Ahmet Avni beyin huzurunda tam bir edep ve mahviyyet (alçakgönüllülük) ile oturup meşkler ettiğini ve Konuk'un sohbetlerini aynı tavır ile dinlediğini ifade etmektedir (Barkçin, 2009: 84).

İleride, Emin Dede'nin arşivini detaylıca ele alacağımız bölümde, Dede yukarıda bahsi geçen Fihrist-i Makamat (karı natık) adlı eser için, *Ahmet Avni Konuk'un bestelemiş olduğu bu eser ve diğer eserleri ile bestekarlıkta Dede (Hammamizade İsmail Dede Efendi*¹¹) ile aynı seviyeye ulaştığını, söylemektedir (Ergun, 1943: 647). Emin Kılıçkale ve Emin Dede'nin kendi ifadelerinden, Dede ile Ahmet Avni Konuk'un manevi bir dostluk içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum, Dede ile Konuk arasında bir hoca-öğrenci ilişkisi olduğunu göstermemektedir.

¹⁰ Hüseyin Fahrettin Dede 1854 yılında İstanbul'da doğmuştur (Körükçü, 1988: 87; Özalp, 2000: 43). Beşiktaş Mevlevihanesi şeyhi Nasan Nazif Dede'nin oğludur. 1861'de babasının vefatı üzerine, Konya Mevlevihanesi postnişini Sadreddin Çelebi'nin izni ile 8 yaşında tekkeye şeyh olmuştur. Ney eğitimi Neyzen Salih Dede, Neyzen Yusuf Paşa ve Kozyatağı Rifai tekkesi şeyhi Abdülhalim Efendi' den almıştır. 1911 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Özalp, 2000: 43).

¹¹ Yazarın ilavesi.

Diğer kaynaklarda Emin Dede'nin hangi hocalardan ne üzerine ders aldığı ve hangi eserleri öğrendiği detaylıca anlatılırken¹², Barkçin'in yukarıda bahsettiğimiz eserinde Emin Dede'nin Ahmet Avni Konuk'tan hangi tarihlerde ve nasıl ders almış olduğu bilgisi bulunmamaktadır.

Bir diğer önemli nokta ise; Emin Dede'nin, Ahmet Avni Konuk'un eserlerini notaya almasının, bu kıymetli eserlerin muhafaza edilmesine yönelik hassasiyeti ile ilgili olduğu hususudur. Çünkü bu eserlerin yanında Dede, III. Selim, Osman Bey, Zeki Mehmet Ağa, Yusuf Paşa, Neyzen Salih Dede vb. birçok değerli bestekarın eserlerini hamparsum notası ile kaydetmiş ve bu şekilde günümüze aktarımını sağlamıştır¹³. Emin Dede'nin Ahmet Avni Konuk'un öğrencisi olmasından ziyade, ona karşı duyduğu hürmet ve saygıdan ötürü bu eserleri kaydettiği kanaatindeyiz.

Ney Eğitimi: Emin Dede, Raif Dede'nin musiki derslerine devam ettiği dönemde, Galata Mevlevihanesi serneyzeni **Aziz Dede**¹⁴'yi tanımış (Ayvazoğlu, 2001a, 2007: 45), böylece Aziz Dede'den ney meşk etmeye başlamıştır (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 2; İnal, 1955: 81; Rona, 1960: 176; Şehsuvaroğlu, 1974: 47; Rado, 1984: 257; Öztuna 1990b: 492). Aziz Dede'nin derslerine muhtemelen on üç, on dört yaşlarında başlayan Emin Dede (Ayvazoğlu, 2001a; 2007: 45), ilk olarak Şevkutarab Peşrevini geçmiş ve böylece hocasının takdirini kazanmıştır (Can, 1948a: 2; Özalp, 2000: 178).

Emin Dede, vefatına kadar Aziz Dede'nin derslerine devam etmiştir (Can, 1948a: 2; Rona, 1960: 176; Ayvazoğlu, 2001b: 52, 2007: 50; Serin, 2003: 218). Dede'nin hocasına olan düşkünlüğü ve vefasını, Halil Dikmen'in Turgut Cansever'e anlattığı şu hikaye gözler önüne sermektedir:

¹² Detaylı bilgi için bkz. *Eğitimi, Ney Eğitimi* bölümleri.

¹³ Detaylı bilgi için bkz. *Arşivi* bölümü.

¹⁴ Aziz Dede 1840'lı yıllarda doğmuştur (Ergun,1943: 506; Körükçü, 1998: 86; Özalp, 2000: 644). Neyzen Salim Bey'den ney dersleri almıştır. Galata ve Üsküdar Mevlevihanelerinin neyzenbaşılığını yapmıştır. Bahariye Mevlevihanesinde de bu görevi yerine getirmiştir. 1905 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Ergun,1943: 506; Körükçü, 1998: 86; Özalp, 2000: 644).

Emin Dede, Yenikapı Mevlevihanesinde Aziz Dede'ye meşke gittiği dönemlerde Rauf Yekta Bey ve **Neyzen Şevket Gavsî Özdönmez**¹⁵ ile hamparsum ve alafranga nota sistemlerini çalışmaktadır. Aziz Dede'ye derse gittiği bir gün hırkasını çıkarırken alafranga nota kağıtlarını yere düşürür. Meşk sistemi ile eğitim veren Aziz Dede notaları görünce “*Bu ne?*” diyerek haykırır ve Emin Dede'yi iki tokat atıktan sonra kovar. Bunun üzerine Emin Dede hocasına küsmeyi bir kenara bırakın, kendisini affettirmek için dokuz ay boyunca hocasının Üsküdar'daki evine gider ve kapısının önünde bekler. Aziz Dede, her defasında pencereden bakıp; gelenin Emin Dede olduğunu görünce kapıyı açmaz. Çok soğuk bir gün kış günü Emin Dede'nin sabırla beklediğini görünce öğrencisinin hastalanacağından endişe eden Aziz Dede, onu içeriye alır ve affeder.

Dede, Aziz Dede'yi tanıdığı ilk günden beri hocasına karşı beslediği sevgi ve hayranlığı şu sözlerle ifade etmiştir:

“Ben öyle neyzen görmedim. Belki eslafta (geçmişlerde) da gelmemiştir.”
(Ergun, 1943: 507)

Emin Dede'nin hocasına duyduğu derin sevgi ve bağlılığa karşılık Aziz Dede'nin tavrı da şüphesiz ki musikiye ve öğrencisine karşı duyduğu sorumluluk duygusunun bir neticesidir. Aziz Dede, bu tavrıyla öğrencisine bir eseri meşk yoluyla öğrenmekle, notadan ezberlemek suretiyle geçmek arasındaki farkı göstermek istemiştir. Meşk usulü ile öğrenmede, bir eserin bütün inceliklerini hocadan bire bir görerek, diğer nesillere de bu haliyle aktarımı sağlanmış olur. Buna karşılık, notadan ezberleme ile bu mümkün değildir (Ayvazoğlu, 2001a; 2007: 46). Ayrıca Aziz Dede bu tavrıyla, öğrencisinin istidadını deneyerek; ona sabır dersi de vermiştir.

Emin Dede, Aziz Dede'nin vefatından sonra ise Bahariye Mevlevihanesi Şeyhi **Hüseyin Fahrettin Efendi** (Can, 1948a: 3; İnal, 1955: 81; Rona, 1960: 176;

¹⁵ Neyzen Şevket Gavsî Özdönmez 1873'te İstanbul'da doğdu. Mudanya kaymakamı Dâniş Bey'in oğludur. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Hilmi Dede'nin öğrencisidir. 1954'te vefat etmiştir (Özalp, 2000: 133; Uslu, 2011).

Serin, 2003: 218) ve Galata Mevlevihanesi neyzenbaşısı **Hakkı Dede**¹⁶’den ney meşk etmiştir (İnal, 1955: 81; İnal, 1958: 176; Özalp, 2000: 178; Serin, 2003: 218).

Neyzenliği: Hakkı Dede’nin vefatı üzerine Galata Mevlevihanesi neyzenbaşılığına getirilen (Ergun, 1943: 669; Can, 1948a: 3; İnal, 1955: 81; İnal, 1958: 176; Öztuna, 1990b: 492; Özalp, 2000: 178; Serin, 2003: 218) Emin Dede’ye çile çıkarmadığı halde istisnai olarak “dede” unvanı verilmiştir (Öztuna, 1990b: 176; Serin, 2003: 218; Alparslan, 2004: 97). Bu istisnai durumun sebebi, Galata Mevlevihanesi’nde “neyzenbaşılığı” mertebesine kadar yükselmesidir (Derman, 1982b: 12). Dede, ayrıca Üsküdar Mevlevihanesi neyzenbaşılığında da bulunmuş (Öztuna, 1990b: 492); tekkelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar bu vazifeyi yerine getirmiştir (Can, 1948a: 3; İnal, 1958: 176; Şehsuvaroğlu, 1974: 47; Serin, 2003: 218).

Bu dergahlardaki ayin icralarına Emin Dede’nin ney’i ile eşlik etmesi özellikle istenirdi (Derman, 1982b: 12). Üsküdar Mevlevihanesi Şeyhi Ahmed Remzi Dede’nin, Emin Dede’nin hattatlık vazifesinde bulunduğu Erkan-ı Harbiyye Harita Dairesi Reisi Kaymakam Abdurahman Bey’e, Üsküdar Mevlevihanesi’nde icra edilecek bir ayine Emin Dede’nin katılabilmesi için yazmış olduğu mektup, bu durumu gösteren güzel bir örnektir¹⁷ (Derman, 1982b: 12).

Ney Eğitmenliği: Emin Dede, mevlevihanelerdeki neyzenbaşılığı vazifesinin yanı sıra, Musa Süreyya Bey’in müdürlüğü döneminde (Özalp, 2000: 178) Darülelhan’da ney eğitimi vermiştir (Can, 1948a: 3; Derman, 1982b: 13; Özalp, 2000: 178; Serin, 2003: 218). Buradaki görevine Darülelhan’ın Belediye Konservatuarı adını alarak Türk Müziği bölümünün kapatıldığı 1926 yılına kadar devam etmiştir (Ayvazoğlu, 2001b: 52; 2007: 52).

Bedi Şehsuvaroğlu’nun Emin Dede’nin öğrencilerinden Halil Can hakkındaki yazısında Dede’nin Galata Mevlevihanesi’nde de ney dersleri verdiği görülmektedir.

¹⁶ Hakkı Dede Kasımpaşa Küçük Piyale Camii imamı Şeyh Cemal Efendi’nin öğrencisidir. Aziz Dede’den sonra Galata ve Bahariye Mevlevihanelerinde neyzenbaşılık yapmıştır. 1918 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Özalp, 2000: 51).

¹⁷ Bkz. *Ekler* bölümü.

Can, eskiden dergahlarda ney'e başlayanların, günde dört-beş saat olmak üzere, üç yüz gün dem üflendiğini, dem sesinin kıvama gelmesiyle derse başladığını ve Emin Dede'den bu şekilde ders aldığını anlatmaktadır (Şehsuvaroğlu, 1974: 106)

Tekkelerin kapatılmasının (30 Kasım 1925) ardından Belediye Konservatuarı Türk Müziği bölümünün kapatılarak Dede'nin buradaki görevine son verilmesi ile yukarıda bahsi geçen yazıda Halil Can'ın hatırasından Emin Dede'nin vefatına kadar ney derslerine evinde devam ettiği anlaşılmaktadır (Şehsuvaroğlu, 1974: 106)

Halil Can, Emin Dede'nin Mevlevihane ve Darülelhan'daki ney eğitmenliğini şu sözlerle ifade etmiştir: “...o zamanki (Darülelhan) da da Ney müallimi olan en mütekmil bir hoca sıfatiyle rahlei tedrisine diz çökenlere durup dinlenmeden, usanmadan meşk etmekden büyük bir zevk duymuştur. (...) Her eseri kendisinin geçtiği gibi notaya aldığından en küçük teferratına kadar öylece meşk ederdi.” demiştir (Can, 1948a: 3).

Dede, ney derslerinin yanında öğrencilerine kıraaten (okumakla/okuyarak) musiki (Ayvazoğlu, 2007: 57) ve hamparsum notası öğretmiştir (Behar, 2005: 117).

Emin Dede, meşk usulü¹⁸ (Şehsuvaroğlu, 1974: 106) ile musiki eğitimi vermesinin yanında, hamparsum notası ile eserleri öğrencilerine yazarak bugünlere aktarımını sağlamıştır. Bu notaların bulunduğu defterlerden bazıları Neyzen Niyazi Sayın'ın özel arşivinde mevcuttur.

Öğrencileri: Emin Dede, musikide birçok talebe yetiştirmiştir (Derman, 1982b: 13). Halil Dikmen, Halil Can, Hafız Kemal Batanay (Şehsuvaroğlu, 1974: 49; Rona, 1960: 176; Öztuna, 1990b: 492; Serin, 2003: 218), Hakkı Süha Gezgin, Cafer Bey ve Bahriyeli İbrahim Bey, Dede'nin musikiye olan katkılarını ve ney tavrını bugüne taşıyan öğrencilerinden en çok bilinenleridir (Rona, 1960: 176; Öztuna, 1990b: 492; Serin, 2003: 218). Emin Dede'den hamparsum notasını ve dini eserleri (özellikle Mevlevi ayini şerifleri) meşk eden Hayri Tümer de Dede'nin öğrencileri arasındadır (Behar, 2005: 117).

¹⁸ Burada aktarıldığına göre Halil Can -meşk usulü ile ney eğitiminde- öğretmenin parmaklarına bakarak aynısını tekrar etme yöntemine “parmak usulü” demiştir (Şehsuvaroğlu, 1974: 106).

Emin Dede'nin ney talebelerinin yanı sıra kendisinden kıraaten musiki meşk edenler arasında dönemin önemli musikîşinasları da vardır. **Sadettin Heper**¹⁹ ve **Sadettin Kaynak**²⁰ bunlardan bazılarıdır. Dede'den Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam ve Suzidil Durak'larını; Itri'nin Segah, Dede Efendi'nin Ferahfeza, Şevku Tarab ve Hüzam, Zekai Dede'nin de Suzinak ve Isfahan ayinlerini, ayrıca bazı ilahilerle Miraciye'nin ilk bahrini meşk etmişlerdir (Ayvazoğlu, 2007: 57).

Sadettin Kaynak, Emin Dede ile arasındaki hoca-öğrenci ilişkisinin yanında, birlikte katıldıkları meşklere musiki icrasında da bulunmuşlardır. Beşir Ayvazoğlu, Emin Dede ile Kaynak'ın, Haseki'deki Kadiri dergahında bir zikre katıldıklarını, okunan Hüzam Durak'a Emin Dede'nin şah neyi ile eşlik ettiğini ifade etmektedir²¹. Dede ve Kaynak, bu durağı bir kere de bestekarının mezarı başında icra etmişlerdir. Sadettin Kaynak, Kazasker'in Hüzam Durak'ını Emin Dede'nin neyi eşliğinde, Columbia şirketi tarafından kaydedilen bir plağa okumuştur. Böylece Emin Dede, öğrencisinin ısrarları neticesinde ilk ve son olarak bir plağa ney üflemiştir (Ayvazoğlu, 2007: 57).

Emin Dede, ders verdiği öğrencilerine karşı eski hocaların yaptığı gibi kıskançlık yapmaz ve “çantalık” diye tabir edilen eserleri saklamak yerine, onlara ısrarla yazdırıp meşk ederdi. Dr. Osman Şevki Uludağ'ın aktardığı; Rauf Yekta Bey ile Emin Dede arasında geçen bir hatıra, ustalara dahi sirayet eden eser kıskançlığı mevzusunu gözler önüne sermektedir (Can, 1948a: 3,20; 1948b: 4):

Emin Dede bir gün Rauf Yekta Bey'den Hatipzade'nin her mısra-ı başka makam ve başka usullerle bestelenmiş olan (Rast geldim mürgizar içre) güfteli kârnatıkını istiyor. Rauf Yekta Bey de buna mukabil Çârgah, Ferahfeza ve Uşşak âyinlerinin notalarını talep ediyor. Emin Efendi bu

¹⁹ Sadettin Heper, 1899 yılında İstanbul'da doğdu. Hakkı Dede'nin ney talebesidir. “Mevlevî Ayinleri” adında bir eseri vardır. 1980 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir (Özalp, 2000b: 239).

²⁰ Sadettin Kaynak 1895 yılında İstanbul'da doğdu. Ünlü Türk bestekarlarından. 1961 yılı Şubat ayında İstanbul'da vefat etmiştir (Ediboğlu, 1962: 258; Özalp, 2000b: 228).

²¹ Bkz. *Hakkında Söylenenler* bölümü.

âyinlerin notalarını ayrı ayrı zamanlarda yazıp vermiş ve her sefer kârınatıkı unutturmayıp istemiş. Üçüncü defasında Yeni Cami'deki saatlerin önünde birbirlerine tesadüf ettiklerinde Emin Efendi keyfiyeti tekrar ile bizzat Rauf beyin evine kadar gidip yazmağı teklif edince Rauf Yekta Bey bu eseri veremeyeceğini, çünkü Zekâizade Ahmet Efendi'den bu eseri meşk ederken kimseye verilmemek için yemin ettirildiğini söyleyince Emin Efendi bir hayli üzümlere ayrılıyor. Ve tam o sırada Şevket Gavsî Bey'e tesadüfle vuku'u hâli ona hikâyeye edip (Bende onun yaptığı yegâh âyini Beyoğlu Mevlevihanesinde okutmayaçağım) diyor. Tabii Şevket Gavsî Bey keyfiyeti Rauf Yekta Bey'e söylüyor. Bu sebepten iki üstat birbirlerine darılırlar. Rauf beyin bestelediğı yegâh âyininin Yenikapı mevlevihanesinde okunacağını duyan Emin Dede aynı gün mezkûr (adı geçen) mevlevihaneye giderek dinliyor.

O mevlevihanede kudumzen başı olan Zekâizade Ahmet Efendi'nin âyine ehemmiyet vermemesinden müteessir olan Rauf Yekta Bey'in hiddetini sezen Emin Dede çok üzümlüyor. Keyfiyete muttali (haberli) olan Şeyh Baki Efendi merhum da Emin Efendi'ye gelerek teessürünü hikâyeye edince Emin Efendi dayanamayarak barışmağa muvafakat ediyor ve o sırada Rauf Bey'i Emin Efendi'nin hücrelerine getiriyorlar, bu suretle aradaki soğukluk bertaraf edilerek hemen o gün mezkûr âyinin meşğine başlanıp çalışmalar devam ediyor. Âyin tamamlanınca bir mukabele günü Beyoğlu Mevlevihanesinde Rauf Yekta Bey neyzen başı mahallinde ve Emin efendi kudumzen başı mevkiinde olarak mezkûr âyin okunuyor. Bundan ziyadesiyle memnun olan Rauf Yekta bey vefatına kadar Emin efendiye devam etmiş ve yukarıda bahsettiğimiz kârınatıkı bizzat imzasıyla getirmiştir." (Can, 1948a: 3,20; 1948b: 4; Çeviksever, 1990:24; Uslu, 2010)

Bedî Şehsuvaroğlu, Emin Dede'nin öğrencilerine karşı kıskançlık etmek bir yana dursun, istidatlı birini gördüğünde onunla bizzat ilgilendiğini ifade etmektedir. Buna örnek olarak Halil Can Bey'in kendi ağzından şu hatırasını nakledebiliriz:

Hocam Emin Efendi bana bir Ney vererek dem üflemeyle derse başladık. Eskiden dergâhlarda Ney'e başlayanlar 300 dem üflerlermiş. Yani 300 gün, günde 4-5 saat Ney üfleme şartıyla dem sesi kıvamını bulduktan sonra derse başlanırmış. Bende bu ses 300 günden önce çıktı. Tahminen 3,5-4 ay zarfında ben o sesi çıkarmakla beraber öteki odadan da hocamın yukarıdan yaptığı taksimi takliden taksim edermişim. Bir gün hoca dinlemiş ve: "Yandaki odadan bir ses geliyor, kim bu" demiş. "Efendim, Üsküdar'dan gelen küçük Halil" demişler. Bunun üzerine hocam beni haftaya evine davet ederek hususi derse başladık. O sıralar henüz nota bilmediğimden notasız olarak Osman Bey'in Saba peşrevini parmak usulüyle çalmaya başladık.

Yani hoca hangi parmağını kaldırıyor ben de o parmağımı kaldırarak. Sonradan bu peşrevin Hamparsum notası ile yazılmış bir notasını bana vererek bunu yazmamı da vazife olarak istemişti.” (Şehsuvaroğlu, 1974: 106)

Musiki yoluyla bir kültürün, geleneğin nesilden nesile aktarıldığının bilincinde olan Emin Dede, her daim öğrencileriyle bu sorumluluk duygusu içerisinde meşk etmiş ve bu esnada öğrencilerine geçtiği eserlerin notalarını yazarak bu “kıymetin” sadece hafızalarda değil, yazılı bir şekilde kayıt altına alınmasını sağlamıştır.

Arşivi: Emin Dede'nin yukarıda bahsi geçen sorumluluk duygusunun farklı bir yansımasını, hamparsumla notaya aldığı eserlerde de görmek mümkündür. Dede, tahrifi sevmemesi nedeniyle eserlerde hiçbir değişiklik yapmamış; eserlerin orijinalliğini koruyarak; değerli bir nota arşivi oluşturmuştur (Ergun,1943: 669-670; Can, 1948a: 3; Özalp, 2000: 178-179).

Halil Can, bu konuda: *“Ustadım bu vadideki en muhim hususiyeti tarihi kıymeti hâiz eserlerin her ne suretle olursa olsun tahrifine asla müsaade etmez ve böyle bir tahrife muttali olunca sonsuz üzüntü duyardı. Her eseri kendisinin geçtiği gibi notaya aldığından en küçük teferratına kadar öylece meşk ederdi.”* demiştir (Can, 1948a: 3).

Meşk usulü ile eser geçerken notaları olduğu gibi aktarma konusunda Emin Dede şunları söylemiştir:

Galata Mevlevihânesi şeyhi Atâ efendi merhum, âyinleri Raif Dede'den geçiniz. Çünkü bazıları tahrif ederler; halbuki o, öğrendiği gibi okur, değiştirmez” derdi. Ahmed Celâleddin Dede bu dergâha şeyh olduktan sonra bu değerli şahsiyetten de bütün âyinleri dinledik. Gördük ki Raif Dede'nin okuyuşuyla hiçbir ayrılığı yok. O zaman Ata efendi'ye hak verdik. (Ergun, 1943: 496)

Mustafa Rona, Emin Dede'nin vefatından önce arşivindeki musiki eserlerini ve vesikalarını öğrencisi Halil Can'a bıraktığını aktarmaktadır (Rona, 1960: 176). Ancak Emin Dede'ye ait hamparsum nota defterlerinin dağıldığı anlaşılmaktadır.

Elimizde bir kopyası²² bulunan Emin Dede'nin en önemli nota arşivinin bulunduğu defterin başında Doktor Emin Kılıçkale'nin imzası ile “*İstanbul/Bağlarbaşı – 1937*” notu bulunmaktadır. Bu hamparsum nota defterinin içerisinde Ahmed Avni Konuk'un 119 makamdan oluşan kar-ı natığı bulunmaktadır. Emin Dede, nota koleksiyonuna itina ile eklediği bu eseri şu sözlerle övmüştür:

“Ahmed Avni Bey merhûmun san'atkârâne olarak vücûde getirdiği âsâr (eserler) miyânında (arasında) evâhir-i ömründe (ömrünün sonlarında) ahlâfa (gelecek nesillere) yadigâr bıraktığı “Kâr-ı nâtık”ın güfte ile bestesi arasında hâiz (sahip) olduğu şâyân-ı hayret (hayret edilecek) mutâbakat ve 119 makam ve usûlde gösterdiği bînazîr (eşsiz) mehâret kendisinin Dede ile hem ayâr olduğunu gösterir. Heze²³ usûlünde Şehnaz kârı da en güzel eserlerindedir.” (Ergun, 1943: 647)

Neyzen Niyazi Sayın, yukarıda bahsi geçen defterin bir kopyasını yazmıştır. Bunun dışında Emin Dede'nin Hicabi Bey'e yazdığı iki ayrı defteri Sayın'ın özel arşivinde bulunmaktadır.

Bu defterlerde, Emin Dede; Aziz Dede'nin *Hicaz Peşrevi* ve *Yegah Saz Semaisi*, III. Selim'in *Suzidilara Peşrevi*, Osman Bey'in *Saba* ve *Zirgüle'li Hicaz Peşrevi*, Zeki Mehmed Ağa'nın *Ferahnak* ve *Şehnaz Peşrevi*, Yusuf Paşa'nın *Segah*, *Acem-Buselik* ve *Dügah Peşrevleri*, Salih Dede'nin *Acemaşiran* ve *Uşşak Peşrevi*, Neyzen Salim Bey'in *Hicaz Peşrevi*, Tatar'ın *Hüzzam* ve *Araban Peşrevi*, Emin Ağa'nın *Suzinak Peşrevi*, Kemanin Rıza Efendi'nin *Tahir Buselik Peşrevi*, Giriftzen Asım Bey'in *Rast Peşrevi*, Şeyh Said Efendi'nin *Şevkefza Peşrevi* gibi önemli eserlerin bulunduğu, kendisine ait iki adet hamparsum nota defterini kaleme almıştır.

Ayrıca bu defterlerde Emin Dede'nin Ahmet Avni Konuk'un kar-ı natıkına nazire olarak yazdığı taksimleri, yürük semai usulünde terennümleri ve saz eserleri mevcuttur.

²² Neyzen Niyazi Sayın'ın özel arşivinden alınmıştır. Defterden örnekler için bkz. *Ekler* bölümü.

²³ Hezec usulü olarak bilinmektedir. 6+4+4+4+4=22 şeklinde ölçülmektedir (Özkan, 2006: 728).

Emin Dede'nin öğrencisi Emin Kılıçkale'ye göndermiş olduğu 20 Nisan 1943 tarihli mektubundaki²⁴ yer alan aşağıdaki ifadeleri, Dede'nin pek çok eserin orijinalliğini koruyarak oluşturmaya çalıştığı nota arşivi konusundaki hassasiyetini göstermektedir:

“Bolahenk Nuri Bey'in Karciğar ve Buselik Ayini'nden başka elimde hiçbirşey kalmamıştır. Bu zatın bir çok eserini yazmışım. Yazılmak için alanların elinde kalmış ve iade etmemeleri yüzünden maalesef bu nesif eserlerden şimdiki halde mahrumum” (Çeviksever, 1990:66).

Hakkında Söylenenler: Uğur Derman, Aziz Dede ile Emin Dede'nin hat dersleri aldığı hocası Hattat Sami Efendi'nin yakın bir dostu olduğundan bahsetmektedir. Sami Efendi, Aziz Dede ile olan bu yakınlığı ve ney üflemesi hasebiyle Emin Dede'nin musikideki maharetini fark ederek; bunu *“Bu oğlanda kudemâ tarzı var, işittikçe safalanıyorum.”* sözleriyle ifade etmiştir. Ve hat dersleri esnasında her fırsatta Emin Dede'den ney üflemesini istemiştir (Derman, 1982a: 6; Özalp, 2000: 178).

Emin Kılıçkale ise, Dede'nin ney üflerken kendisinde bıraktığı tesiri *“Emin Dede meşk esnasında öyle Aşiranlar üflerdi ki şaşkınlığımdan ney elimden yere düşerdi.”* sözleri ile ifade etmiştir (Barkçin, 2009: 87). Ayvazoğlu'nun Sadettin Kaynak'tan aktardığına göre, bir gün Kaynak, Emin Dede ile katıldıkları Haseki'deki Kadiri dergahında zikir esnasında okunan Hüzzam Durak'a, Dede'nin şah neyi ile yaptığı hüzzam taksimi hiç unutmadığını ifade etmektedir. Sadettin Bey, bu taksime olan beğenisini *“Zemzemeleri (nağmeleri) bir şelale gibi akıyordu!”* sözleriyle ifade etmiştir (Ayvazoğlu, 2007: 57).

Emin Dede'nin, musiki ve hat alanındaki üstün yeteneğinin, musikiye olan katkısının, yetiştirdiği öğrencilerinin yanı sıra şahsiyetinin en güzel yönleriyle de istifade edilmesi gereken bir zat olduğu anlaşılmaktadır. İbnül Emin'in aktardığı Emin Dede ile ilgili şu kısa hikaye yukarıdaki tespitimize bir örnektir.

²⁴ bkz. *Ekler* bölümü.

Şöyle ki; Emin Dede, bir gün sokakta yüklü miktarda para bulur. Etraftaki insanlara sorar, haber verir fakat paranın sahibini bir türlü bulamaz. Bunun üzerine kendi parasıyla gazeteye ilan verir. Yine bir sonuç elde edemez, paranın sahibini bulamaz. Dede, bir hafta kadar daha bekler ancak başka birine ait bir paranın kendisinde olmasından ötürü de uykuları kaçacak kadar rahatsız olur. Bu duruma bir çare olarak sahipsiz olan bu parayı Darülaceze'ye götürmeye karar verir. Kendi parasıyla tuttuğu araba ile kimsesiz yaşlı insanların bakıldığı bu kuruma gider ve parayı makbuz karşılığında bağışlar. Dede parayı bu şekilde hayırlı bir iş için harcadıktan sonra rahatlar (Barkçin, 2009: 92).

Emin Kılıç Kale'nin aşağıda yer verdiğimiz hatırası ise Emin Dede'nin şahsiyetini daha yakından tanımamıza vesile olacağı için önem taşımaktadır.

Bir gün Hacı Emin Dede'nin evindeyiz. Naylar üfleniyor, besteler okunuyor filan. Bir şair geldi; şair ve muhip. O adamın hali, siması, oradaki edebi, filan. Muhiplerimizden, dediler.

O demler esnasında adam birden bire Hacı Emin Dede'nin ellerine sarıldı. Hacı Emin dede de neler görmüş, bilmiyorum ki! Hacı emin Dede ne var evlat?" dedi. "Hayranınız oldum efendim" dedi. Hacı Emin Dede de kibar şeyler söyledi. Adam sarhoş gibi adeta. Şair, "Hayır, hayır, öyle değil, siz şusunuz" dedi:

Hatem eyler elbet

Olunca meyvadar direht

Demesin mi? (Yani) "Sizin bu tevazuunuz meyveli ağacın dallarının yere eğilmesine benzer. Tabiidir ki meyveli ağacın dalları yere eğilir, meyveler dalarlı aşağıya çeker."

Can: "Çok halûk cömert, rakîku'l-kalp (yumuşak kalpli) bir insandı. Musiki ve neyzenlikteki mertebesinin yüksekliği kadar mahviyetperest idi. Hiç kimseyi kırmak istemez, herkesin arzusunu yerine getirmekten büyük zevk alırdı." (Barkçin, 2009: 89).

Hakkı Süha Gezgin ise Emin Dede'nin tevazu sahibi bir zat olduğunu gösteren şu sözleri ifade etmiştir: "*Emin Dede de feyiz bir çağlayandır. İlminin, sanatının ruhunu bulutsuz bir güneş cömertliğiyle teşekkür bile kabul etmeden verir. Onun için bu himmet, bir sünneti Mevlana'dır. İstanbul'un dört köşesinden, hatta*

bazan uzak yerlerden istidatlar, name âşıkları gelirler. O âsitânın (eşiğin) mihmânı (konuğu) olurlar. Kapı herkese açıktır. Orada kimse çevrilmez.” demiştir (Barkçin, 2009: 90).

Kendisine ders almak için gelen kimseyi geri çevirmediği ifade edilen Emin Dede'nin, Tiyatrocu Vasfi Rıza Zobu'yu derslerine kabulü ağabeyi vesilesi ile olmuştur. Zobu'nun Neyzen Niyazi Sayın'a anlattığı hatıra aşağıdaki gibidir (Niyazi Sayın, kişisel görüşme, Temmuz 2011):

Bir gün Emin Dede ile ağabeyi Deli Ömer Vasfi Efendi evlerinde oturuyorlarken, Vasfi Rıza, Emin Dede'den ney dersleri almak için evlerine gelir. İçeri girdikten sonra Ömer Efendi, Vasfi Rıza'ya “Ne iş yapıyorsun?” diye sorar. Vasfi Rıza, Ömer Efendinin taassubunu düşünerek; tiyatro artistiyim, demenin kendisine ders hususunda mani olacağına kanaat getirerek cevaben “Berberim.” der. Ömer Efendi de bunun üzerine “Başını kaç kesiyorsun?” diye sorar. Vasfi Efendi'de “Başına göre efendim.” cevabını verir. Bu cevap Ömer Efendi'nin çok hoşuna gider ve kardeşi Emin Dede'ye dönerek “Emin, ben bu çocuğu sevdim, derse gelebilir.” der.

Vasfi Rıza Zobu'nun Emin Dede'nin ney derslerine kabul edilmesini anlatan bu hatıranın vurguladığı bir diğer önemli nokta ise, Dede'nin ağabeyi Ömer Vasfi Efendi'ye duyduğu hürmeti bir kez daha gözler önüne sermesidir.

Emin Dede, hastalığına rağmen, vefatına kadar öğrencilerinden kopmamış, hasta döşeğinde yatarken dahi öğrencilerine karşı hocalık vazifesini yerine getirmiştir. Bu değerli şahsın hayatı bahsine, vefatından kısa bir süre önce Halil Can'ın yaptığı ziyareti anlatan hatırasıyla son veriyoruz:

Hastalanmadan 15-20 gün evvel bilhassa kendisini ziyaret için Ankara'dan İstanbul'a gelmişdim. Bir Pazar günü dostum Selim Aru ile birlikte evine gittik. Eve yaklaştığımızda bütün o muhiti çınlatan nâyının feryatları ile karşılaştık. Belli ki üstad vecd içinde taksim ediyordu. Mevsim yaz olduğundan pencereler açık. Sokak kapısının önünde o emsalsiz taksimi sonuna kadar dinleyip kapıyı çaldık. Huzuruna girdiğimiz zaman her vakitki gibi beşûş çehresile bizi karşılayıp derhal neyini uzatarak bir ferahfeza

taksim etmecliğini emretti. Daha beş dakika evvel onun taksiminin üzerine taksim etmek kolay mı? Hele benim hiç haddim değil, ammâ ne çareki üstadın emirlerini yerine getirmek için bir şeyler yapmaya uğraşım. Bilâhare hazır bulunan arkadaşlarla birlikde İsmail Dedenin Ferahfeza Âyini ni çaldık. Üstad o binazir üslubu ile üfleyerek her nefhasını okuyan ve çalanların üzerinde gezdiriyordu.

Ayin bitince kapı çaldı, kıymetli dostum Sadettin Kaynak ile üstadın perestîşkârlarından edip ve muharrir Kemal Altinkaya geldiler.

İlk merhabalardan sonra bay Sadettin Kaynak bir âyin okumasını üstaddan rica etmesi üzerine (Pek iyi hazretim, hangisini arzu ediyorsan okuyalım) cevabımı verdi. Sadettin Kaynak da Ferahfezanın okunmasını söyleyince ben (Efendim şimdi okuduk müsaade ederseniz başka bir eser okuyalım) dediğimde koca Üstad: (Hayır..mademki Hafız bey arzu ettiler tekrar edelim) diye emir verince Ferahfeza'yı yeniden çaldık. Bu sefer taksimleri üstad bizzat kendi yaptı. O gün bizler Üstadı son defa dinlemişiz meğer. Hatırimda kaldığına göre 1943 Eylül ayı içinde kendisine felc geldi, hiper tansiyonu vardı. Bütün tedavi ve ihtimamlara rağmen tazyik düşmüyordu. O menhus illetin ızdırabı ile yatağa düşen üstadı hastalığı sırasında birkaç defa ziyaret edebildim. Hatta bir defasında kendisinin en yakın arkadaşı, ruhunun aşinası, Darülelhanda birlikde ders okuttukları muhterem Refik Fersan hocamızla beraber gittik. Bu iki üstadın mülâkatı pek sûzişli bir sahne oldu. Ve onların musafası kendileri ile birlikde hepimizi ağlattı. Bu son ziyaretimiz imiş.”(Can, 1948b: 4-5)

2.4. Emin Dede'nin Eserleri

Emin Dede peşrev ve sazsemaisi gibi saz eserlerinin yanı sıra, öğrencilerin makamları kolay bir şekilde anlaması amacıyla yazdığı alıştırma niteliğinde, yürük semai usulündeki terennümleri ve ayrıca Ahmet Avni Konuk'un 119 makamdan oluşan Kar-ı Natık'ına nazire olarak yazdığı 119 makamdaki taksimlerini, bestelediği saz eserleri arasında sayabiliriz.

Emin Dede'nin bir de ney metodu bulunmaktadır (Sarı, 2989:139).

Emin Dede'nin aşağıdaki saz eserleri mevcuttur (Can, 1948b: 20, Niyazi Sayın özel arşivi)²⁵:

²⁵ Niyazi Sayın'ın Hocam'dan bir kopyasını aldığım, Emin Dede'nin Hicabi Bey'e yazdığı hamparsum defterinde Buselikaşiran ve Rahatülervah Peşrev'leri de yer almaktadır.

1. Bayati Peşrevi (Devrikebir),
2. Buselikaşiran Peşrevi (Devrikebir),
3. Dilkeşide Peşrevi (Devrikebir),
4. Isfahan Peşrevi (Devrikebir),
5. Hicazkarkürdi Peşrevi (Devrikebir),
6. Rahatülervah Peşrevi (Devrikebir),
7. Ruyıırak Peşrevi (Devrikebir),
8. Suzidil Peşrevi (Devrikebir),
9. Suzinak Peşrevi (Devrikebir), olmak üzere 9 peşrevi ile,
 1. Neva Sazsemaisi ve
 2. Segah Sazsemaisi²⁶ olarak iki sazsemaisi mevcuttur.

Yılmaz Öztuna'nın Türk Musikisi Ansiklopedisi'nde:

1. Hicazkar Curcuna Şarkı: Zülfü, bahar-ı aşkımın rahşende sünbülü;
2. Kacığar Sofyan Şarkı: Ol dil-beri yekta dilerim hemtenim olsun;
3. Hicazkarkürdi Düyek Şarkı: Sazlardan udu gönlüm eylemişdir intihab;
4. Nihavend Aksak Şarkı: Ol serv-i nazın yokdur misali;
5. Nihavend Aksak Şarkı: Yüzüne destini nikab edersin;
6. Rast Aksak Şarkı: Ab-ru dökmez mi adem bak şu ebru aşkına;
7. Rast Aksak Şarkı: Şive-sazım, dense layık namına tavus-naz;

Emin Dede'nin bestelediği sözlü eserler arasında yer almaktadır.²⁷

²⁶ Bu eserin yazılı veya sesli kaydı bulunamamıştır.

²⁷ Bu eserlerin yazılı veya sesli kayıtları bulunamamıştır.

Bu eserlerin yanında, *Şivenüma Peşrevi* (Çenber) ve *Sazsemâisi* ile *Saba-Buselik* ve *Şehnaz-Buselik Sazsemâileri* (Öztuna, 1990a: 255), Defter-i Dervîşan'da “Dervîş Emin Serneyzen” ve “Neyzen Dervîş Mehmed Emin” olarak geçen, Beşiktaş Mevlevihanesi Neyzenbaşısı, “Direk Ali” diye bilinen Dervîş Ali Bey'in küçük oğlu Emin Efendi (1745)'nin eserleridir. İsmail Hakkı Bey'in koleksiyonunda *Irak Peşrevi* (Fahte), *Tebriz Peşrevi* (Devrikebir) ve *Saz semâisi* de yer almaktadır (Öztuna, 1990a: 255). Neyzen Dervîş Mehmed Emin de hattat ve neyzen olduğu için Emin Yazıcı ile karıştırılmamalıdır.

Saz eserleri ve sözlü eserlerin dışında, Neyzen Niyazi Sayın'ın, Emin Dede'nin hamparsum defterinden yazdığı defterde şu terennümler ve taksimler yer almaktadır:

**Emin Dede'nin Yürük Semai
usulünde Terennümleri:**

1. Uşşak Terennüm,
2. Karcığar Terennüm,
3. Yegah Terennüm,
4. Muhayyer üzerinden
Hicazkarkürdi Terennüm,
5. Muhayyer Terennüm,
6. Saba Terennüm,
7. Hüseyni Terennüm,
8. Hicaz Terennüm,
9. Evç Terennüm,
10. Hicazkar Terennüm,
11. Segah Terennüm,

12. Acemaşiran Terennüm,

13. Rast Terennüm,

14. Buselik Terennüm,

15. Nihavend Terennüm,

16. Neva Terennüm,

17. Şevkefza Terennüm,

18. Evcara Terennüm,

Emin Dede'nin Taksimleri:

1. Neva Taksim,
2. Isfahan Taksim,
3. Beste Isfahan Taksim,
4. Eviç Buselik Taksim,
5. Tahir Buselik Taksim,

6. Dügah Taksim,
7. Rast Taksim,
8. Suzinak Taksim,
9. Zirgüle'li Suzinak Taksim,
10. Segah Taksim,
11. Uşşak Taksim,
12. Gülizar Taksim,
13. Muhayyer Taksim,
14. Saba Aşiran Taksim,
15. Muhayyer Sünbüle Taksim,
16. Hicaz Taksim 1,
17. Hicaz Taksim 2,
18. Hicaz Taksim 3,
19. Pençgah-i Asli Taksim,
20. Pençgah-i Zaide Taksim,
21. Tarzınevin Taksim,
22. Büzürk Taksim,
23. Sipihir Taksim,
24. Yegah Taksim,
25. Arazbar Buselik Taksim,
26. Neva Kürdi Taksim,
27. Rast Maye Taksim,
28. Gerdaniye Buselik Taksim,
29. Nikriz Taksim,
30. Şevki aver Taksim,
31. Uzzal Taksim,
32. Acem Buselik Taksim,
33. Rahatfeza Taksim,
34. Hüzzam Taksim,
35. Acemaşiran Taksim,
36. Suzidil Taksim,
37. Bayati Taksim,
38. Acem ile Karışık Taksim,
39. Arazbar Taksim,
40. Vechi Arazbar Taksim,
41. Beyati Araban Taksim,
42. Muhayyer Taksim,
43. Saba Taksim,
44. Şevkefza Taksim,
45. Tarzıcedid Taksim,
46. Bestenigar Taksim,
47. Arak ile Karışık Taksim,
48. Evcara Taksim,
49. Ferahnak Taksim,

50. Irak Taksim,
51. Rahatülervah Taksim,
52. Dilkeşhaveran Taksim,
53. Evc Taksim,
54. Nühüft Taksim,
55. Gerdaniye Taksim,
56. Hicazkar Taksim,
57. Hicazkarkürdi Taksim,
58. Hicaz Aşiran Taksim,
59. Suzidilara Taksim,
60. Maye Taksim,
61. Bayati-Araban Taksim,
62. Zavil Taksim,
63. Zevkidil Taksim,
64. Dilneşin Taksim,
65. Muhayyer Buselik Taksim,
66. Vechi-Şehnaz Taksim,
67. Acem Kürdi Taksim,
68. Bendi Hisar Taksim,
69. Rast Cedit Taksim,
70. Hüseyini Aşiran Taksim,
71. Buselikaşiran Taksim,
72. Dilkeşide Taksim,
73. Nihavend Taksim,
74. Köçek Taksim,
75. Hümayun Taksim,
76. Şevki Cedit Taksim,
77. Mahur Taksim,
78. Pesendide Taksim,
79. Rehavi Taksim,
80. Sazkar Taksim,
81. Şevkidil Taksim,
82. Dügah Taksim,
83. Hüseyini Taksim,
84. Acem Taksim,
85. Isfahanek Taksim,
86. Tahir Taksim,
87. Hisar Taksim,
88. Segah Taksim,
89. Acemaşiran Taksim,
90. Suzidil Taksim

3. EMİN DEDE’NİN ESERLERİNİN İNCELENMESİ

Neyzen Niyazi Sayın, Emin Dede’nin hamparsum defterini kendi el yazısı ile kaleme almıştır ve bu defterin bir kopyası elimizde bulunmaktadır. Sayın’ın özel arşivinden alınan bu defterdeki Dede’nin Rahatülervah Peşrevi’nin sonunda, Halil Dikmen’in (Niyazi Sayın, kişisel görüşme, Temmuz 2011) yazmış olduğu:

“Bu eser Emin Efendi’nin son zamanında en son olarak kendisi tarafından yazılmış bir peşrevidir. 3 hane olarak yapılmış, vefat etmiş olması dolayısıyla tamamiyle tahlil edilmeden bu şekilde kalmıştır”

notu bulunmaktadır.

Emin Dede, devrikebir usulü ile ölçtüğü Rahatülervah Peşrevinin birinci hanesini $28 + 28 + 16$ (4’lük), mülazimeyi $12 + 28$ (4’lük), ikinci haneyi $28 + 28 + 16$ (4’lük) ve üçüncü haneyi $28 + 20 + 29 + 14$ (4’lük) şeklinde yazmıştır. Dede’nin bu eserinde birinci ve ikinci hane iki ve yarım (16); mülazime bir ve yarım (12) usul ile ölçülerek bir simetri oluşturulmuştur ($16 + 12 = 28$; hane + mülazime = 4 usul). Fakat yazıldığı şekli ile üçüncü hanenin diğer hanelere göre uyumluluğu söz konusu değildir.

Halil Dikmen’in yukarıda bahsi geçen notundan da anlaşılacağı gibi, Dede vefatına yakın bir dönemde bu peşrevi yazdığı için tahlilini tamamlamadan bu şekilde bırakmıştır. Bu sebepten dolayı tezimizde bu eseri incelemeye almamış bulunuyoruz.

3.1 Bayati Peşrevi²⁸

Birinci Hane

Tablo 1: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, birinci haneye Çargah perdesi üzerinde (yerinde) Çargah 4'lüsü ile başlayıp,
2. devamında Çargah'ın 5'lisini de duyurarak yerinde Çargah'lı yarım karar etmiştir.
3. Dede, Hüseyini perdesinde Kürdi 4'lüsü ile devam ettiği seyrine,
4. Neva perdesinde Buselik çeşnisi ve Rast perdesinde (yerinde) Rast 5'lisini gösterip bu haneye Acem'li Rast Makamı ile karar vermiştir.

²⁸ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 29)

Mülazime

Tablo 2: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi Mülazime

1. Emin Dede, Mülazime'ye Dügah perdesinde (yerinde) Hüseyini 5'lisi ile başlayıp, ikinci derecedeki Segah perdesinde Segah'lı ve

2. yerinde Çargah'lı kısa kalışlar yapmış,

3. Neva perdesinde Buselik sesleri ile dolaşıp, Acem perdesini (Acem perdesinde Çargah) vurgulamıştır.

4., 5. Daha sonra Dede, Neva perdesinde tam yeden (Çargah perdesi) kullanarak Buselik'li yarım karar etmiştir.

6. Dede, Dügah perdesinde (yerinde) Uşşak seslerini kullanarak üçüncü derece olan Çargah perdesinde,

7. ikinci derecedeki Segah perdesinde,

8. ve tekrar Çargah perdesinde, ardından

9. Neva perdesinde asma kalışlar yapmıştır.

10. Dede, karar cümlesine Hüseyini perdesinde Kürdi çeşnisi ile başlayarak,

11. yerinde Hüseyini 5'lisi ile ve

12. Bayati makamının özellikle karara gelindiğinde yapılan Dügah perdesinden Hüseyni perdesine atlamasını kullanarak Dügah (durak) perdesinde karar etmiştir.

İkinci Hane

Tablo 3: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 2. Hane

1. Emin Dede, Hüseyni perdesini duyurarak başladığı ikinci haneye sırası ile Neva perdesinde Buselik,

2. yerinde Çargah,

3. Segah perdesinde (yerinde) Segah ve

4. yerinde Uşşak çeşnilerini kullanarak, Acem'li Hüseyni'li yarım karar etmiştir.

5. Dede, Hüseyni makamının özelliği olan Dügah-Gerdaniye atlamasını kullanarak devam ettiği seyrine, Hüseyni perdesinde Hüseyni 5'lisi göstermiş ve

6. aynı şekilde karar etmiştir. Buradaki Nim Hicaz perdesi, yerinde Uşşak sesleri ile karar eden makamların genel olarak pest tarafa genişlemelerinde duyulan

Yegah perdesindeki Rast 5'lisinin üçüncü derecesi olan Irak perdesinin göçürüldüğündeki halidir.

7. Dede, Hüseyini'de Kürdi 4'lüsü ile başladığı ikinci cümlesine,

8. yerinde Çargah 4'lüsü,

9. Neva'da Buselik çeşnisi,

10. yerinde Çargah çeşnisi ile devam edip,

11. yerinde Segah çeşnisi ile asma kalış yaparak, Bayati makamına geri dönmüş ve

12. Mülazime bölümünde olduğu gibi ikinci haneyi de Dügah-Hüseyini atlamasını vurgulayarak, yerinde Hüseyini'li karar etmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 4: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 3. Hane

1. Emin Dede, üçüncü haneye Muhayyer perdesini vurgulayarak başlamış ve ilk olarak Gerdaniye perdesinde Buselik Çeşnisini,

2. ardından aynı perdede yedini (Eviç) ile Rast çeşnisini duyurmuş,

3. Muhayyer perdesinde Uşşak 4'lüsünü kullanarak Tahir makamına giriş yapmıştır.
4. Dede, Tiz Çargah perdesini vurgulayarak Muhayyer'de Uşşak çeşnisini göstermiş,
5. daha sonra Eviç perdesini vurgulayarak öncelikle Hüseyini'de Uşşak ve ardından
6. Neva perdesinde Buselik'li yarım karar etmiştir.
7. Dede, ikinci cümlesine Muhayyer perdesindeki Uşşak çeşnisini göstererek başlamış, sırası ile;
8. Neva'da Buselik'li
9. yerinde Acem'li (eksik) Segah'lı asma kalışlar yaparak,
10. karara doğru Çargah perdesini vurgulayarak yerinde Uşşak çeşnisi ve
11. Segah'lı asma kalışlarla,
12. yerinde Uşşak'lı karar etmiştir.

Dördüncü Hane

Tablo 5: Emin Dede'nin Bayati Peşrevi 4. Hane

1. Emin Dede, dördüncü haneye yerinde Uşşak 4'lüsü ile başlayıp Rast perdesinde (yerinde) Rast'lı asma kalış yapmış,
2. sırası ile yerinde Uşşak'lı ve Neva perdesinin ardından
3. Çargah perdesini vurgulayarak,
4. ilk cümlesini yerinde Uşşak'lı tamamlamıştır.
5. Dede, birinci ve ikinci cümlesini Çargah perdesine vurgu yaparak bağlamış,
6. aynı perdede Zirgüle çeşnisini göstererek başladığı ikinci cümlesine
7. Düğah perdesinde (yerinde) Saba'lı yarım karar yapmıştır.
8. Dede, yerinde Saba sesleri ile devam ederken Segah perdesinde,
9. ve Çargah'ta Zirgüle sesleri ile dolaşırken yine Segah perdesinde geçkisiz kalışlar yapmıştır.

10. Dede, dördüncü hanenin sonunda yerinde Saba sesleri içerisinde tekrar Çargah perdesini vurgulamış ve

11. yerinde Saba makamı ile bu haneye karar vermiştir.

Emin Dede, bu peşrevde haneleri sonlandıran cümleleri, mülazime bölümüne bağlamak için makamının güçlü perdesinde bırakmak yerine, hangi makama geçki yaptı ise o makamın karar perdesinde bitirmiştir. Bu özelliğe, genel peşrev formunda bestelenmiş eserlerde sık rastlanmamaktadır. Fakat Dede, mülazime bölümüne yerinde Hüseyini geçkisi ile başladığı ve haneleri bu geçkiye uygun sesler ile tamamladığı için, makamsal açıdan ve melodik yapının uygunluğu göz önünde bulundurulduğunda her hangi bir eksiklik görülmemektedir.

3.2 Buselikaşiran Peşrevi²⁹

Birinci Hane

Tablo 6: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Çargah perdesini vurgulayarak başladığı ilk cümlesinde; Düğah perdesinde (yerinde) yarım yeden kullanarak (Nim Zirgüle perdesi) Buselik'li ve daha sonra

2. yerinde Çargah'lı asma kalıplar yapmış ve

²⁹ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 457)

3. yeniden yerinde Buselik’li melodilerle güçlü perdesi olan Hüseyini perdesine gelmiştir.

4. Dede, Hüseyini’de Kürdi 4’lüsünü kullandıktan sonra yerinde Çargah’lı asma kalış yapmış ve

5. aynı sesleri kullanarak yerinde Buselik’e dönmüş,

6. Hüseyiniaşiran perdesi üzerindeki Hicaz 5’lisinin beşinci derecesi olan Buselik perdesinde Kürdi’li asma kalış yapmıştır.

7. Bunun ardından Dede, tekrar yerinde Buselik seslerine dönerek,

8. cümlesini güçlüsünde bitirmiştir.

Mülazime

Tablo 7: Emin Dede’nin Buselikaşiran Peşrevi Mülazime

1. Emin Dede, mülazimeye sırası ile Hüseyini perdesinde Kürdi’li,

2. Neva’da Buselik’li ve

3. yerinde Çargah’lı kalışlarla başlamış,

4. daha sonra Neva’da Buselik’li kalış ve

5. yerinde Buselik’li asma kalışlar yapmıştır.

6. Dede, Buselik'te Kürdi,
7. yerinde Buselik ve
8. Hüseyniaşiran perdesinde Uşşak'lı
9. ve son olarak Yegah perdesinde Rast'lı kalışlar yapmıştır.
10. Burada Emin Dede, Irak perdesi üzerinde Hüzam seslerini kullanarak başladığı yeni cümlesinde öncelikle Dügah perdesinde (yerinde) Hicaz ve ardından
11. Rast perdesinde (yerinde) Nikriz 5'lisini duyurmuştur.
12. Dede, bölümün sonunda tekrar Yegah'taki Rast'ı gösterip,
13. Hüseyniaşiran perdesinde (durak) Hüseyni'li karar ederek Buselikaşiran makamını tamamlamıştır.

İkinci Hane

Tablo 8: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 2. Hane

1. İkinci haneye Emin Dede, yerinde Çargah'lı kalış ile başlayıp,
2. makamın güçlüsü olan Hüseyni perdesini duyurarak,
3. burada Kürdi'li,
4. yerinde Buselik'li ve

5. Buselik perdesinde Küdi'li kalışlar yapıp,
6. Hüseyini perdesinde Kürdi'li asma kalış yapmıştır.
7. Dede, ikinci cümlesine Neva'da Buselik'li başlayıp,
8. Çargah'ta Nikriz'li kalış yapıp,
9. tekrar Neva'da ve
10. yerinde Buselik'li asma kalış yapmıştır.
11. Bu haneyi Dede, yerinde –yarım yeden perdesini kullanarak- Buselik'li karar etmiş ve
12. güçlü perdesinde haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 9: Emin Dede'nin Buselikaşiran Peşrevi 3. Hane

1. Üçüncü haneyi Dede, Hüseyini'de Hüseyini'yi duyurup ve Gerdani'ye perdesinde Çargah'lı başlayarak Mahur makamında açmış,
2. ve ardından Çargah perdesinde Pençgah'lı kalış yapmış,
3. bu sefer Neva'da Rast'lı gezinerek,
4. tekrar Gerdaniye perdesinde asma kalış yapmıştır.

5. Emin Dede, bu cümlesine Hüseyini perdesi üzerinde Acem’li Hüseyini’li (Tiz Nim Hicaz yerine Tiz Çargah kullandığı için³⁰) başlayarak,

6. Hüseyini perdesindeki Kürdi’nin ikinci derecesi olan Acem perdesini vurgulamış,

7. Hüseyini’de Kürdi ve

8. Neva’da Buselik’li kalışlar yaparak,

9. Düğah’ta Buselik’li asma kalış yapmış,

10. yerinde yine Buselik’li karar etmiştir.

11. Dede, önceden olduğu gibi bu haneyi de güçlü perdesinde teslim etmiştir.

Bu hanede ikinci madde tek başına ele alındığında Çargah perdesinde Çargah çeşnisi oluşmaktadır. Fakat bir önceki melodinin devamı olduğu için, Çargah’ta Pençgah’lı kalış demeyi uygun gördük.

Dördüncü Hane

Tablo 10: Emin Dede’nin Buselikaşiran Peşrevi 4. Hane

³⁰ Hüseyini makamı Hüseyini perdesine göçürüldüğünde, Tiz Nim Hicaz perdesi Eviç perdesine tekabül etmektedir. Hüseyini perdesi üzerinde Acem’li Hüseyini makamı olması için bu perdenin Tiz Nim Hicaz değil Tiz Çargah olması gerekmektedir.

1. Emin Dede, son haneye yerinde Çargah sesleri ile başlayıp, Neva perdesini duyurup,
2. ve burada Rast'lı kalmış,
3. daha sonra Hüseyni perdesinde
4. ve Buselik'te Kürdi'li kalışlar yapıp,
5. Gerdaniye perdesini vurgulamış ve
6. Eviç perdesinde Segah çeşnisini duyurup,
7. Neva perdesinde Rast'lı asma kalış yapmıştır.
8. Dede, son cümlesine Muhayyer'de Uşşak'lı,
9. Hüseyni'de Kürdi'li ve
10. yerinde Çargah'lı kalışlar yaparak başlamış,
11. Buselik makam seslerine dönerek öncelikle Rast'ta Çargah'lı kalış yapıp,
12. daha sonra yerinde Neva-Buselik makamı ile karar etmiş ve
13. dördüncü haneden mülazimeye geçişi güçlü perdesinde durarak sağlamıştır.

3.3 Dilkeşide Peşrevi³¹

Birinci Hane

Tablo 11: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Hüseyini perdesine vurgu yaparak başladığı ilk cümlesine, Neva'da perdesinde Rast'lı ve

2. yine aynı perdede Buselik'li kalışlar yapıp,

3. yerinde Hüseyini 5'lisinde dolaşp, yerinde Rast'lı kalış ve

4. yerinde Çargah'lı asma kalışla devam etmiştir.

5. İkinci cümlede Dede, Hüseyini perdesinde Uşşak,

6. Nim Hicaz perdesini yeden olarak kullanıp Neva'da Rast'lı

7. ve Eviç perdesinde Segah çeşnisi ile kalışlar yapmıştır.

8. Bu cümle, Muhayyer'de Uşşak ve Neva'da Rast'lı devam edip,

9. Hüseyini'de Hüseyini'li karar ederek mülazimeye bağlanmaktadır.

³¹ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 445)

Mülazime

Tablo 12: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi Mülazime

1. Emin Dede, mülazimeye Eviç perdesini ve hemen arkasından Acem perdesini kullanarak ve Neva'da Buselik'li başlamış,
2. yerinde Hüseyni 5'lisinde dolaşarak Çargah çeşnisi ile kalış yapmıştır.
3. Dede, Hüseyni perdesinden Muhayyer perdesine atlayarak ve Hüseyni üzerindeki Uşşak'ın yedeni olan Neva perdesine düşerek,
4. Segah perdesinde asma kalış ve
5. Düğah'ta Hüseyni ile ilk cümlesini tamamlamıştır.
6. Dede Kürdi perdesini kullanarak Rast'ta Buselik (Nihavent)'li,
7. Düğah perdesinde (yerinde) Kürdi'li ve
8. Acemaşiran perdesinde Çargah'lı kalışlar yapmış ve
9. Yegah perdesinde Buselik'li kalarak,
10. ardından Kaba Nim Hicaz perdesini yeden olarak kullanmış ve Yegah'ta Buselik'li karar etmiştir.

İkinci Hane

Tablo 13: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 2. Hane

1. Emin Dede, Neva'da Buselik'li başladığı ikinci haneye Nim Hicaz'da geçkisiz kalış yaparak başlamış,

2. Acem perdesine vurgu yaparak,

3., 4. Neva perdesinde Buselik'li yarım karar etmiştir.

5. İkinci cümlesine yine Neva'da Buselik'li başlayan Dede,

6. yerinde eksik Segah (Acem'li Segah)'lı devam ederek,

7. yerinde Uşşak'lı kalarak Isfahan makamı ile karar etmiş,

8. fakat mülazimeye dönmek üzere tekrar Hüseyini perdesine geçmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 14: Emin Dede'nin Dilkeşide Peşrevi 3. Hane

1. Emin Dede, üçüncü haneye Sümbüle perdesini kullanarak ve Neva'da Buselik'li ve

2. Eviç'te eksik Segah'lı kalışlar yaparak,

3. Muhayyer'de Uşşak'lı yarım karar etmiştir.

4. Dede, Tiz Çargah perdesini vurgulayarak başladığı ikinci cümlesine yeniden Eviç'te eksik Segah'lı kalış yapıp,

5. bu sefer Muhayyer perdesine çıkarak,

6. Neva'da Rast'lı kalmış,

7. sırası ile Hüseyini'de Uşşak,

8. Eviç'te Segah ve

9. Gerdaniye'de Rast çeşnileri ile kalışlar yapıp,

10. Hüseyini perdesinde Hüseyini'li karar ederek, haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

Dördüncü Hane

Tablo 15: Emin Dede'nin Dilkeşide Pesrevi 4. Hane

1. Dördüncü haneye Dede, yerinde Çargah'lı,
2. yerinde Uşşak'lı,
3. yerinde Rast'lı ve
4. yerinde Çargah'lı kalışlar yaparak başlamış,
5. Çargah'ta Pençgah göstererek, burada beşinci derecesi olan Gerdaniye perdesini vurgulamış ve
6. Hüseyni'de Kürdi'li yarım karar etmiştir.
7. Emin Dede, ikinci cümlesine Neva'da Buselik'li kalışla başlamış,
8. Gerdaniye perdesini tekrar duyurarak,
9. Acem'de Çargah çeşnisi ve
10. Neva'da Buselik 4'lüsü ile kalışlar yapmış,
11. yerinde Acem'li Hüseyni'li karar vermiş ve
12. tekrar Hüseyni seslerini kullanarak Hüseyni perdesinde kalmıştır.

3.4 Hicazkarkürdi Peşrevi ³²

Birinci hane

Tablo 16: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, bu eserine Gerdaniye perdesini vurgulayarak başlamış, Gerdaniye perdesinde Hicaz'lı,

2. Neva perdesinde Kürdi'li kalışlar yaparak,

3. tekrar Gerdaniye perdesinde kalmıştır.

4. Dede, Çargah'ta ve

5. Acemaşiran perdesinde Buselik'li kalışlar yaptıktan sonra,

6. Rast perdesi üzerinde Kürdi sesleri ile Neva perdesine çıkmış,

7. Kürdi perdesi üzerinde Çargah göstermiş ve

8. Neva perdesinde Kürdi 4'lüsü ile cümlesini tamamlayıp mülazimeye geçmiştir.

³² Neyzen Niyazi Sayın'ın özel arşivinde yer alan bu eser, tez yazarı tarafından hamparsum notasından günümüz notasına çevrilmiştir.

Mülazime

The musical score for Mülazime is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of four staves of music. The first staff contains measures 1 and 2. The second staff contains measures 3 and 4. The third staff contains measures 5 and 6. The fourth staff contains measure 7, which is the final measure of the piece. The score is divided into four sections: '2.Hâneye' (measures 1-4), '3.Hâneye' (measures 5-6), '4.Hâneye' (measure 7), and 'Karar 7' (measure 7). The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

Tablo 17: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi Mülazime

1. Emin Dede, mülazimeye Gerdaniye perdesinde Buselik'li girmiş,
2. bu seslerle devam ettiği cümlesini Çargah perdesi üzerinde Buselik'li bırakıp,
3. bu sefer Gerdaniye perdesinde Buselik'li dolaşmış ve
4. Neva perdesinde Kürdi 4'lüsünü gösterip cümlesini Gerdaniye perdesinde bitirmiştir.
5. Dede, karar cümlesine Çargah'ta Buselik'li başlayıp,
6. Acemaşiran perdesine kadar düşerek burada da Buselik göstermiş ve
7. Rast perdesi üzerinde Kürdi'li karar etmiştir.

İkinci hane

Tablo 18: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Pesrevi 2. Hane

1. Dede, ikinci haneye Gerdaniye'de Buselik'li başlamış ve
2. Çargah perdesi üzerinde Nikriz geçkisi yapmıştır.
3. Aynı geçkinin sesleri ile devam eden Emin Dede, Gerdaniye perdesine çıkmış,
4. Nim Şehnaz pedesini kullanarak Hicazkar makamına geçki yapmış ve Neva'da ve
5. Rast'ta Hicaz (Rast'ta Zirgüleli Hicaz makam dizisi) geçkileri ile Hicazkar makamını göstermiş ve yedeni olan Irak perdesine kadar düşmüştür.
6. Dede, Rast'ta Hicaz 5'lisi seslerini sırası ile çıkıp, bu sefer Acem perdesini kullanarak Neva perdesinde Kürdi 4'lüsü ile Gerdaniye perdesini duyurmuş ve
7. tekrar Neva'da Kürdi yaparak mülazime bölümüne geçmiştir.

Üçüncü hane

Tablo 19: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 3. Hane

1. Emin Dede, Muhayyer perdesini alarak öncelikle Gerdaniye'de Buselik duyurup,

2. ardından Muhayyer'de Kürdi'li,

3. Gerdaniye'de Buselik ve

4. Kürdi'li kalışlarla,

5. Nim Hisar perdesinde Çargah'lı asma kalış yapmıştır.

6. Dede, aynı sesleri kullanarak Çargah perdesinde Buselik göstermiş ve

7. haneyi yine Neva perdesinde Kürdi'li karar etmiştir.

Dördüncü hane

Tablo 20: Emin Dede'nin Hicazkarkürdi Peşrevi 4. Hane

1. Emin Dede, dördüncü haneye Gerdaniye perdesinde Hicaz'lı başlayıp,
2. Dik Hisar perdesinde öncelikle Hüzam ve
3. Çargah perdesindeki Hicaz'ın üçüncü derecesi olan aynı perdede bu sefer geçkisiz kalış yapmış,
4. Çargah'ta Hicaz (Çargah perdesinde Zirgüle'li Suzinak Makamı) ve Kürdi perdesi üzerinde Nikriz ile,
5. Rast perdesinde Buselik seslerini kullanmış ve
6. Acemaşiran perdesinde Nikriz göstererek Şevkefza Makamı'na geçki yapmıştır.
7. Dede, son cümlesine Rast'ta Kürdi'li başlayıp,
8. bu seslerde dolaşarak Neva perdesine çıkmış ve
9. Neva perdesinde Kürdi'li karar vererek haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

3.5 Isfahan Peşrevi³³

Birinci hane

The musical score is written in a single system with 23 numbered notes. The notes are: 1. G4, 2. A4, 3. B4, 4. C5, 5. D5, 6. E5, 7. F5, 8. G5, 9. A5, 10. B5, 11. C6, 12. D6, 13. E6, 14. F6, 15. G6, 16. A6, 17. B6, 18. C7, 19. D7, 20. E7, 21. F7, 22. G7, 23. A7. The notes are connected by stems and beams, with some notes having accidentals (sharps and naturals). The score is divided into four hane sections: 2.Haneye (notes 2-3), 3.Haneye (notes 4-5), 4.Haneye (notes 6-7), and Karar (notes 8-9). The final note (23) is a whole note.

Tablo 21: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Neva perdesini vurgulayarak Buselik perdesinde (yerinde) Nişabur'lu başladığı seyrine,

2. Neva perdesindeki Buselik ve yerinde Nişabur'lu nağmelerle,

³³ Neyzen Niyazi Sayın'ın özel arşivinde yer alan bu eser, tez yazarı tarafından hamparsum notasından günümüz notasına çevrilmiştir.

3. Nişabur'un üçüncü derecesi olan Neva perdesinde kalmıştır.
4. Dede, Isfahan makamının özelliği olan Rast perdesinden Neva perdesine atlamasını göstermiş ve Nim Hicaz perdesi yerine Çargah perdesini kullanarak,
5. Neva'da Buselik'li dolaşıp,
6. yerinde eksik Segah'lı ve
7. tekrar Neva'da Buselik'li kalışlar yapmıştır.
8. Dede, yerinde Çargah'lı devam ederek Hüseyini perdesinde vurgu yapmış,
9. Hüseyini'de Kürdi'li dolaşarak tekrar yerinde Çargah'lı ve
10. eksik Segah'lı kalışlar ile,
11. bu sefer yerinde Çargah,
12. yerinde Segah ve
13. yerinde Uşşak çeşnileri ile kalışlar yaparak,
14. yerinde Rast 4'lüsü sesleri ile cümlesini tamamlamıştır.
15. Dede, bu bölümün son cümlesine Neva'da ve
16. Gerdaniye'de Buselik'li,
17. Acem'de ve
18. yerinde Çargah'lı kalışlar ile başlamış,
19. tekrar Neva'da Buselik ve
20. Çargah'ta Çargah'lı dolaşarak,
21. yerinde Uşşak'lı seslerine dönmüş, Neva perdesinde kaldıktan sonra
22. Çargah perdesini vurgulayıp,
23. Uşşak çeşnisi ile karar vermiştir.

İkinci hane

Tablo 22: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 2. Hane

1. Hüseyini perdesini vurgulayarak ikinci haneye başlayan Emin Dede,
2. Hüseyini'de Uşşak seslerini kullanarak, Isfahan makamının tiz durağı olan Muhayyer perdesine çıkmış,
3. burada Neva'da Rast'lı,
4. Hüseyini'de Uşşak,
5. Eviç'te Segah ve
6. Gerdaniye'de Rast'lı kalışlar yaparak,
7. Hüseyini'de Uşşak'lı asma kalış yapmıştır.
8. Aynı seslerle dolaşmaya devam eden Dede,
9. Neva'da öncelikle Rast çeşnisini göstermiş,
10. daha sonra Neva'da Buselik ve ardından
11. Dügah perdesinde (yerinde) Hicaz ve
12. Hüseyiniaşiran perdesindeki Hicaz 4'lüsünün devamı olan Nim Zirgüle ve Dik Acemaşiran perdelerini de duyurarak,

13. Hicaz-Hümayun makamı ile karar etmiştir.

14. Nim Hicaz ve Neva perdelerini kullanılarak mülazimeye geçilmiştir.

Üçüncü hane

Tablo 23: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 3. Hane

1. Dede, üçüncü haneye Gerdaniye'de Buselik ve Neva'da Hicaz sesleri ile dolaşarak başlamış,

2. Çargah perdesinde Nikriz yapıp,

3. yerinde Uşşak göstererek kısa bir Araban makamı seyri yapmıştır.

4. Dede, yerinde ve

5. Eviç'te Segah çeşnilerini de göstererek,

6. Muhayyer perdesine çıkmış,

7. burada Uşşak çeşnisini ve

8. Gerdaniye üzerinde Rast 5'lisini kullanarak,

9. Eviç'te eksik Segah'lı ve Muhayyer'de Uşşak'lı dolaşıp,

10. Hüseyini perdesindeki Uşşak'ı da duyurmuş ve Muhayyer perdesine çıkmıştır.

11. Dede, son olarak Eviç perdesini kullanıp ve hemen arkasından Acem perdesine dönmüş ve Neva perdesinde Buselik göstererek bir nevi Neva makamında yarım karar etmiştir.

Dördüncü hane

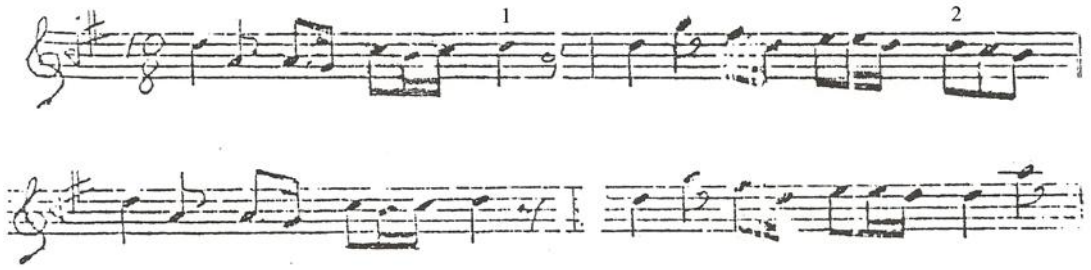
Tablo 24: Emin Dede'nin Isfahan Peşrevi 4. Hane

1. Emin Dede, son haneye yerinde Nişabur'lu başlamış,
2. Nişabur seslerini tekrar kullanarak Neva'da Buselik'li kalmış,
3. ve Neva'da Rast çeşnisini göstererek Eviç perdesini vurgulamıştır.
4. Daha sonra Hüseyini perdesinde Uşşak ve
5. Neva perdesinde Buselik çeşnileri ile dolaşılıp,
6. yerinde Segah'lı,
7. tekrar Hüseyini'de Uşşak'lı ve
8. Neva'da Buselik'li kalışlarla
9. Nişabur seslerine dönülüp Neva perdesinde kalınarak, haneden mülazimeye dönüş sağlanmıştır.

Bu eserin hamparsum notasında, her hanenin sonunda “Birinci hane çalınacak” notu bulunmaktadır³⁴. Emin Dede, bu eseri için ayrıca bir mülazime bölümü yazmamıştır. Diğer haneler iki Devrikebir usulü ile ölçülürken, birinci hane dört usul ile ölçülmüştür. Birinci hane her haneden sonra tekrar icra edilmelidir. Birinci hanenin mülazime olarak kullanıldığı peşrevler mevcut olmakla birlikte, Neyzen Salih Dede’nin Acemaşiran peşrevi gibi mülazimenin hane sonuna eklendiği peşrevlerde mevcuttur (Mevlevi Ayinleri, 1938:826).

3.6 Neva Saz Semaisi³⁵

Birinci Hane

Tablo 25: Emin Dede’nin Neva Sazsemaisi 1. Hane

1. Emin Dede, Neva perdesinden Dügah perdesine atlayarak başladığı seyrine, yerinde Uşşak’lı dolaşıp tekrar Neva perdesine dönmüş,

2. Neva’da Rast’lı dolaşıp Segah perdesine kadar düşmüş ve aynı melodileri tekrar yapmış fakat bu sefer Neva perdesinden Muhayyer perdesine atlama yapıp haneyi tamamlamış ve mülazimeye geçişi sağlamıştır.

³⁴ Bu eserin hamparsum notası Neyzen Niyazi Sayın’ın özel arşivinden alınmıştır.

³⁵ Bu eserin notası Bülent Çeviksever’in Neyzen Emin (Dede) Efendi Hayatı Sanatı ve Eserleri isimli bitirme ödevinden alınmıştır. (Çeviksever, 1990: 63)

Mülazime

Tablo 26: Emin Dede'nin Neva Sazsemâisi Mülazime

1. Emin Dede, mülazimeye Eviç perdesinde Segah çeşnisi,
2. Neva perdesinde Rast 4'lüsü,
3. yerinde ve Eviç'te Segah ile kalışlar yaparak,
4. tekrar Neva'da Rast'lı yarım karar etmiştir.
5. Dede, Neva makamının bir özelliği olarak Segah ve Çargah seslerini arka arkaya duyurup Neva perdesinde gelmiş ve burada önce Neva'da Buselik seslerine dönüp, yerinde Çargah ve
6. Segah'lı kalışlar yaparak, yerinde Uşşak'lı karar etmiştir.

İkinci Hane

Tablo 27: Emin Dede'nin Neva Sazsemâisi 2. Hane

1. Emin Dede, Eviç perdesinde Segah çeşnisini bu sefer yedenli (Acem perdesi) duyurmuş ve
2. Neva'da Rast'lı asma kalış yapmıştır.
3. Daha sonra Dede, yerinde Buselik'li kalarak ve

4. Acem perdesini de duyurarak Eviç-Buselik makamı ile haneyi karar etmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 28: Emin Dede'nin Neva Sazsemâisi 3. Hane

1. Muhayyer'de Uşşak çeşnisi ile üçüncü hanenin seyrine başlayan Emin Dede,

2. yine Muhayyer'deki Uşşak'ı duyurup, Neva'da Rast 5'lisi ile asma kalış yapmıştır.

3. Daha sonra Dede, Acem perdesini kullanarak Neva'da Buselik ve Çargah'ta Çargah'lı ve

4. yerinde Uşşak'lı kalarak kısaca Tahir makamını göstermiştir.

Dördüncü Hane

Tablo 29: Emin Dede'nin Neva Sazsemâisi 4. Hane

1. Emin Dede, Yürük Semai usulünde ölçtüğü dördüncü hanede Neva perdesini vurgulayıp,

2. bu perde üzerindeki Rast sesleri ile Gerdaniye perdesine çıkmış ve

3. Neva'da Rast'lı asma kalış yapmıştır.

4. Dede ikinci cümlesini Düğah-Neva atlaması ile başlatarak yerinde ve

5. Yegah perdesinde Rast yaparak Yegah makamını göstermiş ve Muhayyer perdesini kullanarak mülazimeye geçişi sağlamıştır.

3.7 Ruyirak Peşrevi³⁶

Birinci Hane

Tablo 30: Emin Dede'nin Ruyirak Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Segah perdesinde (yerinde) Müstear'lı dolaşarak başladığı eserine,

2. Neva'da Buselik seslerini kullanarak,

3. Segah perdesinde (yerinde) eksik Müstear'lı kalış yapmış,

4. Neva'da Rast seslerine geçerek,

5. Eviç'te Segah ve

6. Hüseyini'de Uşşak çeşnilerini göstermiş,

³⁶ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 471)

7. Neva perdesinde Buselik’li yarım karar etmiştir.

8. Dede, Neva’da Buselik ve

9. yerinde eksik Müstear’lı dolaşıp, en sonda Çargah perdesini kullanarak haneye eksik Segah’lı karar vermiştir.

Mülazime

Tablo 31: Emin Dede'nin Ruyinrak Peşrevi Mülazime

1., 2. Emin Dede, Neva perdesi üzerinde Buselik’li kalışlarla başladığı mülazimeye,

3. eksik Segah’lı kalış yaparak devam etmiş,

4. yerinde Uşşak seslerini kullanarak Neva perdesine çıkmış ve

5. buradan Irak perdesi üzerindeki Hicaz’ın ikinci derecesi olan Rast perdesinde geçkisiz kalış yapmıştır.

6. Dede, tekrar yerinde eksik Segah seslerine dönüp yerinde Çargah ve

7. Segah çeşnileri ile kalışlar yapmış,

8. bu sefer Irak perdesinde eksik Segah'lı dolaşarak, Irak'ta bu şekilde karar veren makamların genel özelliği olan Irak-Segah atlamasını göstermiştir.

9. Emin Dede, karara giderken yerinde Rast seslerini kullanıp Segah perdesini vurgulayarak,

10. yerinde Uşşak çeşnisi ile kalmış ve

11. Yegah perdesi üzerindeki Rast seslerini de duyurup, tam yeden (Hüseyniaşiran perdesi) ile Irak perdesinde eksik Segah'lı karar etmiştir.

İkinci Hane

Tablo 32: Emin Dede'nin Ruyirak Peşrevi 2. Hane

1. Emin Dede, ikinci haneye Eviç'te Segah sesleri ile başlayarak, Nim Hicaz perdesi üzerindeki Hicaz'ın ikinci derecesi olan Neva perdesinde ve

2. yerinde Nişabur 5'lisi ile Nim Hicaz perdesinde geçkisiz kalışlar yapmış,

3. Neva perdesini vurgulayarak,

4. tekrar Eviç'te Segah'a dönmüştür.

5. Ardından Hüseyini'de Uşşak seslerini kullanarak Muhayyer perdesine çıkmış ve

6. Neva'da Rast'lı kalış yapmıştır.

7. Dede aynı sesleri kullanarak devam ettiği seyrine Dügah perdesindeki Rast'ı eklemiş,

8. tekrar Neva perdesine çıkıp,

9. bu sefer Yegah perdesinde -Çargah ve Buselik perdelerini kullandığı için- Acem'li Rast yaparak ve

10. bu seslerle birlikte tam yeden (Hüseyniaşiran perdesi) kullanıp Irak perdesinde eksik Ferahnak'lı karar etmiş ve böylece Ferahnak makamına geçki yapmıştır.

11. Dede, Neva perdesine çıkarak haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 33: Emin Dede'nin Ruyirak Peşrevi 3. Hane

1. Emin Dede, üçüncü haneye Muhayyer perdesini vurgulayarak, Neva'da Rast sesleri ile başlamış,

2. Hüseyini perdesinde Uşşak seslerini kullanarak tekrar Muhayyer perdesine çıkmış,

3. öncelikle Eviç perdesindeki eksik Segah'ı altıncı dereceye (Tiz Neva perdesine) kadar göstermiş

4. ve daha sonra yine Eviç perdesi üzerinde Şehnaz perdesini kullanarak Müstear'lı asma kalış yapmıştır.

5. Dede, ikinci cümlesine Eviç perdesinde tekrar Müstear'lı başlamışsa da, Hüseyini'de Uşşak seslerine dönüp Muhayyer perdesine çıkmış,

6. sırası ile Gerdaniye'de Rast ve

7. Eviç'te Segah çeşnileri ile

8. Neva'da Rast 5'lisi ile kalışlar yapmıştır.

9. Dede, bu haneyi Neva'da Buselik geçkisi ile karar etmiş ve mülazimeye bu şekilde bağlamıştır.

Dördüncü Hane

Tablo 34: Emin Dede'nin Ruyirak Peşrevi 4. Hane

1. Emin Dede, Çargah perdesini vurgulayarak başladığı dördüncü haneye Çargah perdesinde Hicaz (Zirgüle) ve yerinde Saba'lı kalışlarla başlamış,

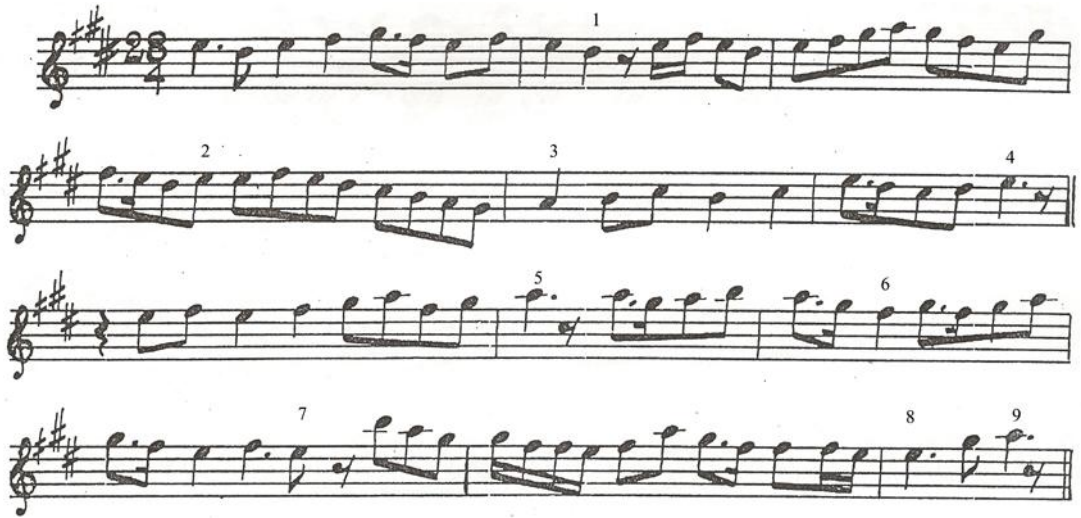
2. bu seslerle dolaşarak Çargah perdesinde kalmıştır.

3. Dede, bu geçkiyi Acem üzerindeki Buselik'i göstererek genişletmiş ve

4. tekrar Çargah'ta Hicaz'lı yarım karar etmiştir.
5. Dede, Rast perdesinden Çargah'a atlayarak, buradaki geçkisine devam etmiş,
6. ve yerinde Saba'lı
7. ve buna eklediği Irak perdesinde eksik Segah 5'lisi ile Bestenigar makamına geçki yapmıştır.
8. Dede, Irak perdesi üzerinde aynı şekilde bitirdiği cümlesini,
9. Neva perdesine taşıyarak mülazimeye bağlamıştır.

3.8 Suzidil Peşrevi³⁷

Birinci Hane

Tablo 35: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Hüseyini perdesinde Hicaz'lı (Zirgüle'li) başladığı seyrine, Nim Hisar perdesinde geçkisiz kalış yaparak,
2. aynı seslerler ile dolaşıp,

³⁷ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 317)

3. bunlara Buselik'te Hicaz seslerini ve yerinde Buselik'i ekleyerek bir nevi Hisar Buselik makamını göstermiş ve

4. tekrar bu seslerle Hüseyini perdesinde kalmıştır.

5. Dede, Hüseyini'deki Hicaz'a tekrar dönerek, öncelikle Muhayyer perdesine kadar bu seslerde dolaşmış,

6. ardından Dik Acem perdesinde geçkisiz kalış yaparak,

7., 8. Hüseyini üzerinde Hicaz'lı olarak cümlesini tamamlamış ve

9. Muhayyer perdesini kullanarak mülazimeye geçmiştir.

Mülazime

Tablo 36: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi Mülazime

1. Dede öncelikle Hüseyini perdesinde Hicaz'lı kalmış,

2. arkasından Buselik'teki Hicaz'ın ikinci derecesi olan Çargah perdesinde geçkisiz kalış yapmış,

3. Neva'da Buselik seslerine Buselik perdesinde Kürdi seslerini ilave ederek,

4. Hüseyiniaşiran perdesindeki Hicaz'ın 5'lisi olan Buselik perdesinde kalmış,

5. Neva perdesini de katarak yerinde Buselik 4'lüsünü göstermiştir.

6. Dede, karara giderken tekrar Neva'da Buselik ve yerinde Buselik seslerini yukarıdan aşağıya doğru sıralayarak,

7. Hüseyنياşiran perdesinde Hicaz'lı

8. ve tekrar bu seslerle Dügah perdesinde,

9. ardından Nim Zirgüle perdesinde geçkisiz kalış yaparak ve

10. sonda Dik Kürdi sesini kullanarak Hüseyنياşiran perdesinde Zirgüle'li karar etmiştir.

Emin Dede'nin karara gelirken Dik Kürdi perdesini kullanması, bir nevi Hicazkar makamının karara giderken Hicaz perdesini kullanmasının Hüseyنياşiran perdesine göçürülmüş halidir. Suzidil makamında yapılmış eserlerde buna pek rastlanmamaktadır.

İkinci Hane

Tablo 37: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 2. Hane

1. Dede, ikinci haneye Hüseyni'de ve Buselik'te Hicaz seslerini kullanarak başlamış, Buselik üzerindeki Hicaz'ın ikinci derecesi olan Çargah perdesinde geçkisiz kalış yapmış,

2. aynı sesleri kullanarak Muhayyer perdesine çıkmış,

3. mülazime bölümünün sonunda yapmış olduğu Hicazkar geçkisini bu sefer karar perdesinde değil, Dik Sümbüle perdesini kullanarak güçlüsü ve tiz kararı olan Hüseyni perdesine taşımıştır.

4. Emin Dede, Hüseyini perdesi üzerinde Uşşak çeşnisini göstererek Gerdaniye perdesini vurgulamış,

5. burada Zırgüle seslerini kullanarak ve Hüseyini perdesine düşerek Saba'lı dolaşmış ve

6. tekrar Gerdaniye perdesinde kalmış,

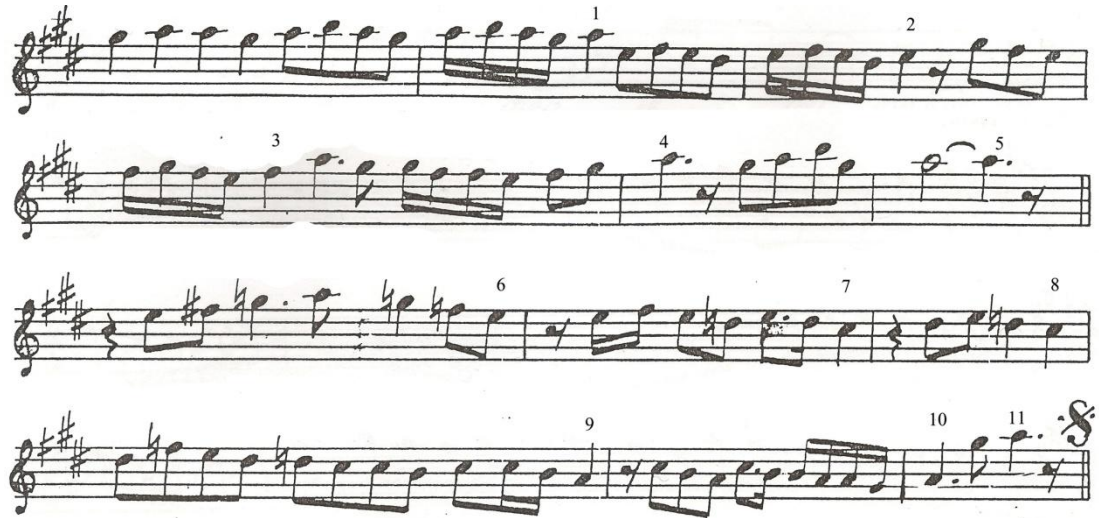
7. ardından Hüseyini perdesinde Saba'lı asma kalış yapıp,

8. Hüseyini perdesinde Segah kullanarak bu perdede Düğah makamını kısaca gösterip tekrar Hüseyini'de Hicaz seslerine dönmüştür.

9. Dede, birinci hanede olduğu gibi bu haneyi de Muhayyer perdesine çıkararak mülazimeye bağlamıştır.

Hüseyini perdesinde Segah geçkisinin oluşması için, koma diyezli Gerdaniye (Dik Gerdaniye) perdesi gerekmektedir. Arel-Ezgi sisteminde böyle bir perdeden bahsedilmezken (Çelikkol, 2000: 105), icra esnasında bu sesler kullanılmaktadır. Bu şekilde, kullanmakta olduğumuz müzik sisteminin, Türk müziğini ifade etme konusunda eksikler taşıdığı bir kez daha görülmüştür.

Üçüncü Hane

Tablo 38: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 3. Hane

1. Emin Dede, üçüncü haneye Muhayyer perdesini vurgulayarak ve bu perde üzerindeki Buselik sesleri ile başlamış,

2. Hüseyni'de Zirgüle'li kalış ve

3. Dik Acem perdesinde geçkisiz kalış yaparak,

4. aynı seslerle Muhayyer perdesine çıkmış

5. ve yarım karar yapmıştır.

6. Dede, ikinci cümlesinde Eviç ve Gerdaniye perdelerini kullanarak Hüseyni'de Uşşak'lı ve Acem perdesine dönerek aynı perdede Kürdi'li,

7., 8. Yerinde Çargah'lı kalışlar yapmış,

9. Neva perdesinde ve yerinde Buselik yaparak,

10. bu şekilde Hisar Buselik'li karar etmiş ve

11. Muhayyer perdesine dönerek mülazimeye geçmiştir.

Dördüncü Hane

The musical notation for the fourth hane of Emin Dede's Suzidil Peşrevi is presented on five staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). The notation includes various rhythmic values and accidentals, and is numbered 1 through 10 to indicate specific points of interest. The piece concludes with a double bar line and a fermata symbol.

Tablo 39: Emin Dede'nin Suzidil Peşrevi 4. Hane

1. Dede, dördüncü haneye Hüseyini'de Zirgüle'li başlayıp,
2. bu seslerin ardından Neva perdesini kullanarak Nim Hicaz'da Hüzam'lı
ve
3. Dik Kürdi perdesini de ilave ederek yerinde Hicaz'lı kalışlar yapmıştır.
4. Daha sonra Neva'da Buselik'li dolaşılıp,
5. yerinde Hicaz-Hümayun makamına geçki yapılmış ve
6. bu seslerle öncelikle Hüseyini perdesine çıkılıp,
7. bu perdede Hicaz yapılarak Zirgüle (Zirgüle'li Hicaz) makamına geçki yapılmış,
8. Hüseyini perdesindeki Hicazın yedeni Nim Hisara çevrilmiş ve yukarıda Tiz Buselik perdesi duyurularak,
9. Hüseyini'de Zirgüle'li karar edilmiştir.
10. Dede, diğer hanelerde olduğu gibi Muhayyer perdesine çıkarak Haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

3.9 Suzinak Peşrevi³⁸

Birinci Hane

Tablo 40: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 1. Hane

1. Emin Dede, Neva perdesini vurgulayarak başladığı birinci hanede sırası ile Neva'da Hicaz,

2. Çargah'ta Nikriz ve

3. Segah'ta (yerinde) Hüzzam çeşnileri ile kalışlar yaparak ve

4. yerinde Rast 5'lisini kullanarak makamı ana hatları ile göstermiştir.

5. Dede, aynı sesleri kullanarak devam ettiği seyrine Çargah'ta Nikriz'li kalarak

6. Neva'da Hicaz'lı yarım karar etmiştir.

7. Emin Dede, ikinci cümlesine Neva'da Hicaz'lı başlayıp,

8. makamın tiz bölgesindeki Gerdaniye perdesinde Buselik çeşnisini göstermiş,

³⁸ Bu eserin notası Sadettin Heper'in Mevlevi Ayinleri eserinden Alınmıştır (Heper, 1974: 305)

9. Çargah perdesindeki Nikriz sesleri ile Eviç'te Hüzam'lı kalış ve Hisar perdesinde geçkisiz kalışlar yapmış ve

10. yerinde Rast'lı haneyi karar etmiştir.

Mülazime

Tablo 41: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi Mülazime

1. Dede, yerinde Rast ve Neva'da Hicaz seslerini kullanıp,
2. Buselik perdesinde Saba'nın ikinci derecesi olan Nim Hicaz perdesinde geçkisiz kalarak,
- 3., 4. Tekrar Neva'da Hicaz'lı melodilerle yarım karar etmiştir.
5. Emin Dede, bu sefer Neva perdesinde Buselik yaparak,
6. yerinde Rast'lı (Acem'li Rast makamı ile) asma kalış yapmış,
7. aynı sesleri kullanarak Neva pedesine gelmiş ve burada Hicaz,
8. Çargah'ta Nikriz ve
9. yerinde Hüzam çeşnilerini kullanarak,
10. yerinde Rast'lı karar etmiştir.

İkinci Hane

Tablo 42: Emin Dede'nin Suzinak Pesrevi 2. Hane

1. Emin Dede, ikinci haneye yerinde Hüzam'lı başlayarak,
- 2., 3. Neva perdesinde Hicaz'lı kalmış,
4. bu seslerle Gerdaniye perdesine çıkmış ve
5. Gerdaniye perdesinde Buselik sesleri ile Eviç perdesine düşüp buradan Muhayyer perdesine atlama yapmış,
6. Neva'da Hicaz seslerini kullanarak bir önceki atlamaya benzer olarak Hisar perdesinden Gerdaniye perdesine geçmiş ve
7. bu seslerle Neva'da Hicaz'lı kalış,
8. Eviç'te geçkisiz kalış ve
9. tekrar Neva'da Hicaz'lı kalarak,
10. bu sefer Nim Hicaz perdesini yeden olarak kullanmış ve Zirgüle'li karar etmiştir.

Üçüncü Hane

Tablo 43: Emin Dede'nin Suzinak Pesrevi 3. Hane

1. Emin Dede, üçüncü haneye Gerdaniye perdesini vurgulayarak başlamış ve burada Buselik'li,

2. Eviç'te Hüzzam'lı ve

3. Çargah'ta Nikriz'li kalışlar yaparak,

4. bu sefer aynı seslerle Muhayyer perdesine çıkmış,

5. Muhayyer perdesinde Kürdi seslerini kullanıp Eviç perdesine düşmüş ve

6. Gerdaniye'de Buselik'li kalış,

7. Eviç'te geçkisiz kalış ve

8. Neva perdesinde Hicaz'lı kalış yapmıştır.

9. Dede son olarak Çargah'ta Nikriz'li dolaşıp,

10. Neva'da Hicaz ve

11. yerinde Hüzzamı gösterip tekrar Neva perdesine çıkarak haneyi mülazimeye teslim etmiştir.

Dördüncü Hane

Tablo 44: Emin Dede'nin Suzinak Peşrevi 4. Hane

1. Emin Dede, Kürdi perdesini kullanarak Segah perdesine vurgu yapıp, Irak perdesindeki Hicaz'ın ikinci derecesi olan Rast'ta geçkisiz kalış yapmış ve

2. tekrar yerinde Segah'lı kalmış,

3. bunun ardından Hüseyini ve Acem perdelerini alarak yerinde eksik Segah geçkisi ile Neva perdesinde asma kalış yapmıştır.

4. Aynı seslerle burada,

5. yerinde Uşşak sesleri ile Çargah'ta ve

6. yerinde Rast'lı kalışlar yapıldıktan sonra,

7. Rast'ın peşine Hüseyiniaşiran'da Nişabur çeşnisini ekleyerek

8. yerinde Sazkar makamı ile karar vermiş ve bu şekilde mülazimeye dönmüştür.

3.10 Emin Dede'nin Sadettin Kaynak ile doldurdıkları plak kaydının³⁹ incelenmesi

Bu incelemeler yapılırken, özellikle ney icarsında kullanıldığı halde nota yazımında bazı süslemeleri tam anlamı ile karşılayan işaretler bulunmadığı için, üzerine veya öncesine konulduğu perdenin nasıl icra edilmesi gerektiğini göstermesi amacı ile aşağıdaki işaretler, yazar tarafından plak kaydından dinlenerek yazılan notalara ilave edilmiştir.

Şekil 1:
Tizden e
üfleme

Şekil 1'de görülen işaret; üzerine konulan notayı değerinden daha yüksek (tiz) olarak başlayıp kendi değerine kaydırarak icra edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Şekil 2: Seri
çarpma

Şekil 2'deki işaret; üzerine konulan notada, seri çarpma yapılması gerektiği anlamına gelmektedir. Ana sesin yarım, bir, bir buçuk ve iki ses üstünden ardı ardına yapılan çarpmalardır. Tril⁴⁰ ile karıştırılmamalıdır.

Şekil 3: Açış

Şekil 3'te görülen işaret, ana perdenin sol tarafına (önüne) yazılır. Ana perdeyi işaretin konulduğu perdeden açış yaparak icra edilmesi gerektiğini anlatmaktadır. Fakat bu süsleme yapılırken başlanılan ses baskın olmamalı ve varsa aradaki sesler duyurulmamalıdır.

³⁹ Columbia şirketi tarafından kaydedilen, Emin Dede'nin Sadettin Kaynak'a Şah neyi ile eşlik ederek Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ını seslendirdikleri plak. bkz. *Ekler* bölümü.

⁴⁰ Ana ses ve üzerindeki sesin ardı ardına, çok defa, süratli ve eşit değerlerle tekrarlanmasına Tril denir (Torun, 2000: 293).

Emin Dede'nin Hüzam Taksimi⁴¹

Tablo 45: Emin Dede'nin Hüzam Taksimi

1. Emin Dede, Neva perdesinden Eviç perdesini açarak Muhayyer'e çıkmış, bu perdeyi Gerdaniye'ye kaydırıp Muhayyer perdesinden çarpmalı bir şekilde Eviç perdesine gelerek Segah çeşnisi ile taksimine başlamıştır.

2. Dede, Eviç'ten Gerdaniye'ye çarpmalı bir şekilde çıkıp Hisar perdesinde geçkisiz kalış yapmış,

3. ve Eviç'ten –aynı zamanda Eviç perdesini pestleştirerek- Hisar'a ve Neva'ya bir üst perdeden çarpmalı inmiş ve Neva perdesini Eviç perdesi ile çarpmalı bırakarak nefes almıştır.

4. Dede, Neva perdesinden Gerdaniye'ye çarpmalı çıkıp, sıra ile Neva'daki Hicaz seslerini bir üst perdeden çarpmalı bir şekilde inerek,

5. Çargah'ta Nikriz'li kalmış ve

6. sonda Rast perdesinden Segah perdesine açış yaparak taksimini bitirmiştir.

Bu taksim 16 saniye sürmektedir. Dede, bu kısa süre içerisinde makamı ana hatları itibariyle anlatmıştır. En başta ve karar seslerin önünde açış sesleri bulunmaktadır. İlk cümlenin sonunda Neva perdesini söndürüp, Eviç perdesi ile çarpma yaparak sesi kesmiştir. Dede, iniş melodilerindeki sesler arasındaki geçişi kaydırma veya genelde bir üst perdeden çarpma yaparak sağlamış ve inerken Eviç

⁴¹ Bu taksim Columbia Graphophone Company'nin Neyzen Emin Efendi Refakati ile Hafız Sadettin Kaynak'ın Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ını seslendirdikleri plak kaydından dinlenerek tez yazarı tarafından notaya alınmıştır.

perdesini pestleştirerek üflemiştir. Dede, taksiminin sonunda Dik Hisar perdesini kullanmamasına rağmen Hüseyini perdesinden çarpma yaparak, karara gelirken dikleşen bu perdenin duyumunu bu şekilde sağlamıştır.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı

Türk Müzik Kültürünün Hafızası Nota Arşivi'nden aldığımız Cüneyt Kosal imzalı bu eserin notasına Emin Dede'nin yaptığı süslemeler, aynı plak kaydından dinlenerek tez yararı tarafından nota üzerine eklenmiştir. Aşağıda, üstte orijinal nota ve altta Dede'nin icra ettiği şekli ile, nota-icra farklılıkları görülmektedir:

Tablo 46: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 1. Kısım

- 1., 2. ve 5. Rast perdesinden Çargah perdesini açış.
- 3., 8. Hisar perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.
4. Neva perdesinden Eviç perdesini açış.
6. Segah perdesinden Neva perdesini açış.
7. Rast perdesinden Segah perdesini açış.

Tablo 47: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 2. Kısım

- 9., 11. Neva perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.
10. Segah perdesini tizden peste icra etme.

Tablo 48: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 3. Kısım

12. Segah perdesinden Neva perdesini açış.
- 13., 16. Eviç perdesini tizden peste icra etme.
14. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.
15. Eviç perdesine Gerdaniye perdesi ile seri çarpma.
17. Neva perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.
18. Neva perdesinden Eviç perdesini açış.

Tablo 49: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 4. Kısım

- 19., 21. ve 26. Eviç perdesine Gerdaniye perdesi ile seri çarpma.
20. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.
22. Neva perdesinden Eviç perdesini açış.
23. Hisar perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.
24. Gerdaniye perdesine Muhayyer perdesi ile seri çarpma.
25. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.

Tablo 50: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 5. Kısım

27. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

28. Segah perdesini tizden peste icra etme.

Tablo 51: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 6. Kısım

29. Gerdaniye perdesine Muhayyer perdesi ile seri çarpma.

30. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

Tablo 52: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 7. Kısım

31. Segah perdesine Çargah perdesi ile seri çarpma.

32. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

33. Sümüle perdesini tizden peste icra etme.

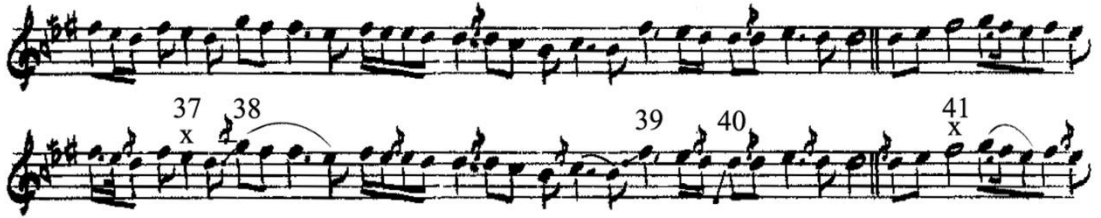

Tablo 53: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 8. Kısım

34. Eviç perdesinden Muhayyer perdesini açış.

35. Eviç perdesine Gerdaniye perdesi ile seri çarpma.

36. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.

Tablo 54: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 9. Kısım

37. Hisar perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.

38. Neva perdesinden Gerdaniye perdesini açış.

39. Neva perdesinden Eviç perdesini açış.

40. Yegah perdesinden Neva perdesini açış.

41. Eviç perdesine Gerdaniye perdesi ile seri çarpma.

Tablo 55: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ı 10. Kısım

42., 43. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.

44. Eviç perdesine Gerdaniye perdesi ile seri çarpma.

45. Neva perdesinden Eviç perdesini açış.

46. Neva perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.

Tablo 56: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 11. Kısım

47. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

48. Rast perdesinden Neva perdesini açış.

49. Rast perdesine Segah perdesi ile seri çarpma.

50. Muhayyer perdesini tizden peste icra etme.

51. Gerdaniye perdesine Muhayyer perdesi ile seri çarpma.

Tablo 57: Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı 12. Kısım

52. Hisar perdesine Eviç perdesi ile seri çarpma.

53. Neva perdesinden Gerdaniye perdesini açış.

54., 56. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

55. Rast perdesinden Segah perdesini açış.

57. Segah perdesine Çargah perdesi ile seri çarpma.

58. Çargah perdesine Neva perdesi ile seri çarpma.

Emin Dede, yukarıda maddeler halinde göstermiş olduğumuz süslemelerin dışında, nota üzerinde gözüken, özellikle iniş nağmelerinde notaları bir üst perdeden çarpma yaparak icra etmektedir. Dede, iniş nağmelerinde sesleri kaydırarak birbirine bağlamış, bazen de çarpma yapmıştır.

Emin Dede, özellikle cümle başlarındaki sesleri ve kalıplardan önceki en üst perdeleri başka seslerden açarak duyularını kuvvetlendirmiştir. Dede'nin atlamalı sesleri kullanırken açış yapmadı ise mutlaka tizdeki sesin öncesinde ve/veya sonrasında yine bir üst perdeden çarpma yapmıştır.

Dede, pest bir perdeden en az 3'lü olmak kaydı ile tiz bir perdeye atlama yapmış ve melodi, atlanılan perdeden inici bir şekilde devam ediyorsa, en üst perdeyi tizden peste doğru üfleemektedir. Bu süsleme, Türk müziğinin en önemli nüanslarından biri olmasına rağmen günümüzde özellikle genç icracılarda pek fazla rastlanmamaktadır. Bu nüans sadece icracının yetisine bağlı değil, Bestenigar, Hüzam, Rast, Uşşak vb. makamların seyir özellikleri arasındadır. Ayrıca, hiçbir makam nazariyatı kitabında, bu nüansların yapılması gereken yerler belirtilmemektedir.

Bu kayıta Emin Dede, bir perdeden tiz oktavına (Yegah'tan Neva perdesine) açış yapmıştır. Başka bir deyişle ana perdeyi pest oktavından açarak duyumunu kuvvetlendirmiştir. Cümle sonlarında Dede, sesleri söndürerek ve bazen bunlara çarpmalar ilave ederek karar vermiştir. Yan yana gelen aynı sesler, yine çarpma veya açışla, bazen de dudak vibratosu⁴² ile birbirinden ayrılmıştır.

Emin Dede ile Sadettin Kaynak arasında, özellikle tiz bölgedeki bazı seslerde uyumsuzluklar vardır. Bu durumu, o dönemin kayıt şartlarına bağlamaktayız. Çünkü Dede ile Kaynak'ın günümüzde olduğu gibi hata yaptıkları yerleri geriye alıp düzeltme imkanları bulunmamaktaydı. Bu plak, icra esnasında bazı hataları içerisinde barındırmasına rağmen, Emin Dede'nin neyinin sesini, bu günlere kadar ulaşmasını sağladığı için önemlidir.

⁴² Sesin dalgalı bir şekilde uzamasına Vibrato denir (Torun, 2000:272). Ney'de, tutuş pozisyonuna göre, dudağın sağa veya sola doğru çekilmesi ile yapılır (yazarın ilavesi).

3.11 Emin Dede'nin Ney Metodu

Neyzen Emin Dede'nin, vefatından üç yıl önce Haseki Hastanesi'nde yattığı sıralarda, Doktor Necmi Bey'e yazdırdığı yayımlanmamış bir "Ney Metodu" bulunmaktadır. Arşivimizde⁴³ bir kopyası bulunan ve 13 Kasım 1942 tarihli bu metin aşağıdaki gibidir (Sarigül, 2005):

Nay öğrenmek için lazım gelen şerait (şartlar) ve efsaf (özellikler)

Bir müptedinin (yeni başlayan) bidayet-i emirdeki (işin başındaki) vaziyeti:

Müptedi evvelemerde (her şeyden önce) kabul edilen ahenkte olmak üzere tedarik edeceği nayın alt kısmına tesadüf eden üç perdenin vasatına (ortasına), sol elinin orta parmağını koyarak üzerindeki perdeye şahadet parmağını ve serçe parmağının yanındaki parmağı sonuncu perdenin üzerine koymak ve baş parmağı ile şahadet parmağı nokta-i iltisakına (birleşme noktası) nayı sıkıştırmak lazımdır. Sağ ele gelince: Bu elin baş parmağı nayın arka tarafındaki perdeye ve şahadet parmağı ile orta parmağın vasatları nayın önüne tesadüf eden perdelerin birincisi ile ikincisine ve dördüncü parmağını üçüncü perdenin üzerine vaz eylemek (koymak) ve sol elin içerisini yani serçe parmağına müsadif olan (tesadüf eden) ciheti (yönü) sol ayağının dizi üstüne koymak suretiyle nayı tutmak icap eder.

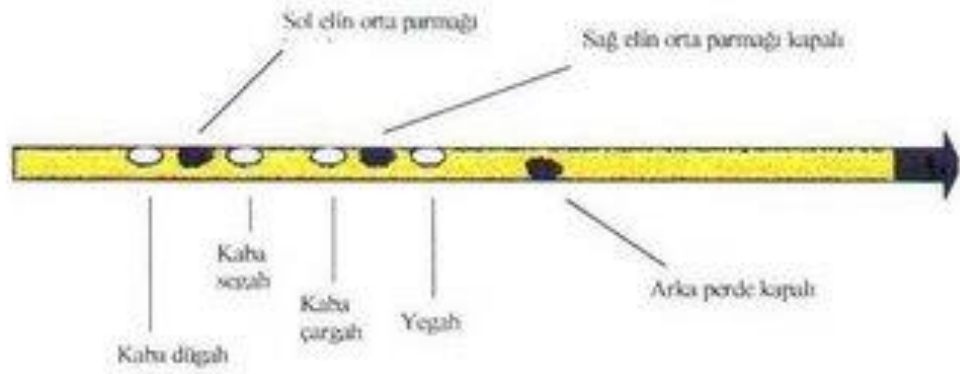
Bu vaziyette bulunan müptedinin dudakları adeta ıslık çalar gibi nayın baş pasesi tabir olunan siyah kemikten mamul ve nayın üs tarafında bulunan mahalle müptedinin başı biraz sola mütemayil (eğimli) olduğu halde gayet hafif nefes ile nayın arkasındaki perdeyi oynatmamak ve diğer perdelerin ortalarına müsadif olan parmaklar yerinde kalıp ve cenahındaki (kenardaki) perdelerle mevzu parmaklar açılmak şartı ile dem sadâsının çıkmasına gayret olunmalıdır.

Bu suretle ilk perdeden çıkması lazım gelen Yegah bihakkın (hakkıyla) çıktıktan sonra açık bulunan Çargah perdesinden Kaba Çargah'ı ve müteakiben sıra ile açık olan Kaba Segah ve Kaba Dügah sadâlarını ve nihayet parmaklar tamamen kapalı olduğu halde Kaba Rast'ı çıkarmak lazımdır. Kaba Rast perdesinden istenilen

⁴³ Dokuz Eylül Üni. Sos. Bil. Ens. Müzik Bil. Anabilim Dalı'nda Ayhan Sarı tarafından "Türkiye'de ilk Santur Metodu, Ney Metodu ve Ziya Santur" isimli tezin 139. sayfasında yer alan bu kopyada yazar ve tarih bilgisi bulunmamaktadır.

dem sadâsı lâyıki ile çıktuktan sonra diğer sadâların pek suhuletle (kolaylıkla) çıkacağı tabii olup bu suretle kaba sesleri mükemmelen üfleyecek olan bir müptedinin diğer cihetten solfej dersine müdavemeti (devam etmesi) itibariyle perdelere kolaylıkla yâkin hasıl edeceği (başarı elde etmek) ve binaenaleyh (bununla birlikte) âtideki (gelecekteki) solfej derslerini ifa (yerine getirmek) ve icra edeceği varest-i (uzak) arz ve beyandır.

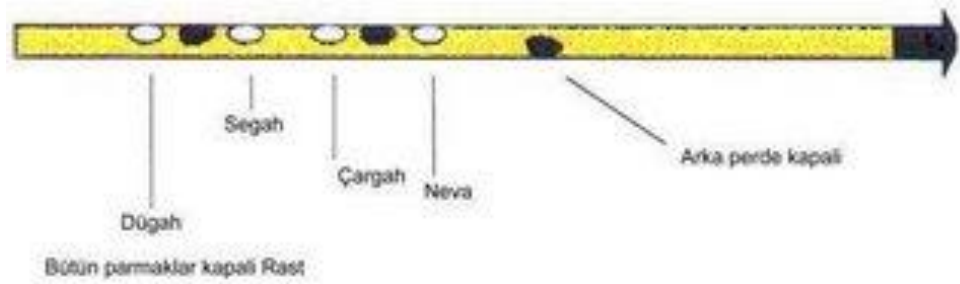
BİRİNCİ DERS:

Resim 3: Dem sesler

Müptedinin bidayeten üfleyeceği perdeler açık olarak gösterilmiştir.

İKİNCİ DERS:

Resim 4: Dügah - Neva sesleri

Dem sadâlarını mükemmelen çıkarmış olan bir müptedinin Yegah'tan itibaren sadâ ile Hüseyini Aşiran, Irak, Rast, Dügah, Segah, Çargah, Neva'ya kadar olan perdeleri nota ile beraber öğrenmesi lazımdır ki bu perdeler Şekil:2 de gösterilmiştir. Hüseyini Aşeyran ile Irak nayın arka tarafındaki delikten çıkıp birincisi düz ve Arak

ise gayet eğri üflenince çıkar. Ondan sonra Dügah, Segah, Çargah, ve Neva perdeleri sırasıyla üflenir. Neva perdesi Rast perdesini biraz tiz üflemele de hasıl olur.

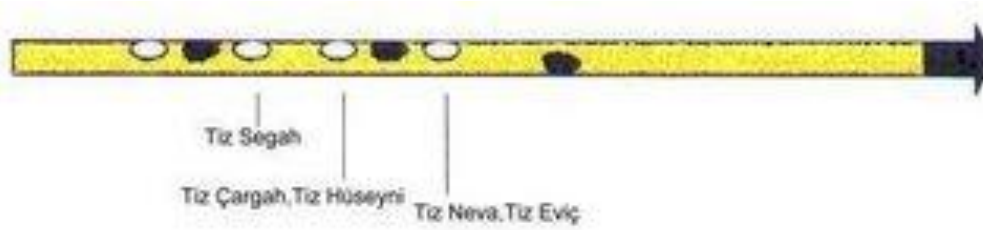
ÜÇÜNCÜ DERS:

Resim 5: Neva - Muhayyer sesleri

İkinci derste beyan olduğu üzere Rast perdesini biraz tiz üflemele istihsal edilen (elde edilen) Neva perdesini müteakip sıra ile Hüseyini, Eviç, Gerdaniye (bu perde Rast perdesinden dahi çıkar) Muhayyer (bu perde Hüseyini perdesinden dahi çıkar) perdelerini notalarıyla birlikte öğrenmek lazımdır.

DÖRDÜNCÜ DERS:

Resim 6: Tiz Segah – Tiz Eviç sesleri

Ders-i sabıkayı (bir önceki) layıkı vechile (gerektiği gibi) elde edip tekrarladıktan sonra Şekil:4 te görüldüğü vechile (şekilde) Tiz Segah, Tiz Çargah, Tiz Neva, Tiz Hüseyini, Tiz Eviç perdelerini az zaman zarfında öğrenmek ve bu suretle dört derste tam perdeleri notalarıyla birlikte tahsil etmek kabil olur.

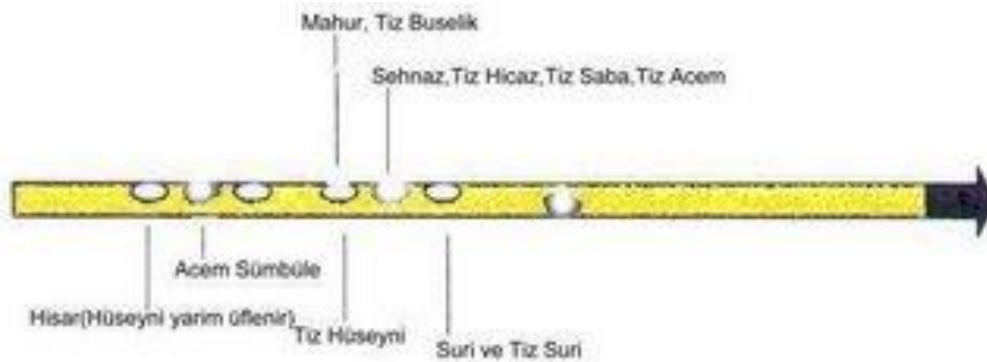
BEŞİNCİ DERS:

Resim 7: Pes Şuri – Saba yarım sesler

Görülüyor ki şimdiye kadar nayın perdeleri arasında orta parmaklar kapalı kalmış olup bunlar ise tam perdeler olmadığına binaen bu derste onlardan bahsedilecektir. Onun için Şekil:5 te gösterildiği vechile Yegah'tan itibaren sırasıyla Pes Şuri perdesini çıkarmak için Yegah perdesini biraz eğri üflemek lazım olup ondan sonra Hüseyni Aşırın'ı biraz eğri üfleyerek Acem Aşırın'ı ve müteakiben başı ziyadesi ile sola meyil ile çıkan Irak perdesinden sonra nayın her tarafını kapayarak başı biraz eğmekle Geveşt perdesini ve Dügah perdesini yarı üfleyerek Zirgüle perdeleri öğrenilmiş olur. Şimdiye kadar üflenmemiş olan ve Dügah'ın üzerinde olan perdeye gelince bu perdenin ismi Kürdi'dir. Sonra Çargah perdesini yarı kapayarak Puselik ve Çargah ve Neva perdeleri arasında henüz üflenmemiş olan perdeye Saba veya Hicaz denir ki Saba'yı biraz tiz, Hicaz'ı biraz pes üflemek lazımdır.

ALTINCI DERS:

Resim 8: Hisar – Tiz Acem yarım sesler

Neva perdesini biraz eğri üfleyerek Şuri ve Hüseyini perdesini yarı kapamakla Hisar, Hüseyini'nin üzerindeki perdeyi açmakla Acem, Gerdaniye'yi yarı kapamakla Mahur, Gerdaniye'nin üzerindeki perdeyi açmakla Şehnaz ve Hüseyini'nin üzerindeki perdeyi açarak Sümbüle perdeleri ve Tiz Buselik ve Hicaz ve Tiz Saba ve Tiz Şuri perdeleri dahi pestlerinden çıkan yerlerden tiz üflemekle hasıl olur. Tiz Acem ise Tiz Saba perdesini tiz üflemekle çıkar.

Şu halde şimdiye kadar öğrenilmiş perdeleri sırasıyla gösterir atideki (gelecekteki) (Şekil:7) ye müracaat edilmelidir.

Resim 9: Ney'deki sesler

Nayda istimal olunmakta (kullanılmakta) olan perdeler ber minval (bu şekilde) elde edildikten sonra ikişer ve birer dörtlük ve birer sekizlik ile muhtelif eşeyleye⁴⁴ (skala) ait notaların tatbikatına başlamak lazımdır.

Dörtlük, iki dörtlük, sekizlik gibi sadâlara ait skalalar yapıldıktan sonra Rast, Saba, Uşşak gibi nayda yapılması kolay olan peşrevlerin sade ve güzellerinden birine nota ile birlikte ve sağ ayak ile darp vurmak suretiyle başlamak ve dört hanenin

⁴⁴ échelle: fr. 1.El merdiveni, 2. Ölçek, mikyasa, 3. Aşama, 4. Bir ölçü aletinde bölümler dizisi derece 5.müz. Iskala, 6. Aşama 7. Uğrak liman (Saraç, 1976: 475)

itmamını (tamamlanmasına) müteakip ayrıca usûl ile de terennüm eylemek ve badehu (ondan sonra) semaisini geçmek iktiza eder (gerekir). Bu suretle Rast, Saba, Uşşak, Segah, Acem, Acem Aşeyran gibi peşrevleri layıkı ile çaldıktan sonra Yegah, Neva, Irak, Müstear, Dügah, Puselik, Şevk-i Tarab, Suz-i Dilara gibi makamata ait peşrev ve semailer vaz oldukları usûllere tevfikân (uygun olarak) nota ile meşk ve talim ve esnay-ı talimde taksim cihetleri de izah ve tarif edilmelidir.

Bu makamata güzelce öğrenen müteallim (öğrenci) Hicaz ve Suz-i Dil , Nihavend, Şedaraban , Eviç-ara gibi nayda tatbiki oldukça maharete mütevakkıf (bağlı) olan makamata ait eserleri geçmek ve notaya alınmış olan muhtelif makamata müteallik (ilgili) fasılları almak suretiyle ibraz-ı (göstermek) hüner ve sanat eder.

Salifüzzikr (yukarıda anılan) hususatı ifa (yerine getirmek) ile birlikte üstada hizmet eden bir musikişinastan dahi hanendeye lazım olan usûlleri ve fasılları öğrenmek yani hem hanende hem de sazende olmak ve okunan asarı (eserler) notaya alabilmek havassını (özellikler) cami bulunmak (bulundurmak) gerektir vessalam.

Neyzen Hacı Emin Dede

13 Kasım 1942

Haseki Hastanesi

Dr. Necmi Bey'e Yazdırılmıştır (Sarıgül, 2005).

Emin Dede, vefatından üç yıl önce kaleme aldığı ney metoduna başlarken; öncelikle, neyin nasıl tutulması gerektiğini anlatmıştır. Dede burada neyin alt kısmında bulunan üç perdenin ortasındakini sol elin⁴⁵ orta parmağı ile kapatılıp, alt ve üst perdelerin ise yüzük ve işaret parmakları ile kapatılması gerektiğinden bahsetmiştir. Sağ elin parmaklarının aşağıda olduğu gibi kapatılıp, başparmağın da arka perdeyi kapatması gerektiği anlatılmıştır.

Dede, sol elin pozisyonundan bahsederken başparmak ve işaret parmağının birleştiği yerin neye yaslanması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu durum Şah neyde bir

⁴⁵ Emin Dede, ney'i sağ eli üstte olacak şekilde tuttuğu için bu şekilde anlatmıştır. bkz. *Ekler* bölümü.

zorunluluk iken (ney üfleyen kişinin kol ve parmak uzunluğuna göre), daha küçük olan neylerde parmakların neye orta boğumları haricinde değdirilmesi tarafımızdan tavsiye edilmemektedir. Çünkü bu durum parmakların kullanımını zorlaştırmaktadır. Emin Dede'nin, genelde Şah neyi üflediği için parmak pozisyonlarını bu tuşta göre anlatmış olacağına kanaat getirdik.

Emin Dede, daha sonra ney üflerken dudak pozisyonu ve başın duruş şeklinin nasıl olması gerektiğinden bahsedip, hafif bir üfleme ile neyden ilk olarak dem sesleri çıkartmak gerektiğini anlatmaktadır.

Dede'nin tarifine göre, ilk olarak Yegah sesini çıkartıp, sırası ile Kaba Çargah, Kaba Segah ve Kaba Dügah sesleri çalışıldıktan sonra Kaba Rast sesine geçilmelidir. Burada önemle vurgulanması gereken nokta, öncelikle Kaba Rast sesinin istenilen kıvamda çıkarılıp, bunun ardından diğer seslere geçilmesi gerektiğidir. Halil Can, bu konuyla ilgili olarak, Emin Dede'den ney dersi almaya gittiğinde neye başlayanların üç yüz gün ve günde 4-5 saat dem sesleri çalıştığından bahsetmektedir (Şehsuvaroğlu, 1974: 106). Buradan, Kaba Rast sesinin yaklaşık on ay boyunca günde 4-5 saat çalışılarak istenilen kıvama gelebileceği anlaşılmaktadır. Tabi bu süre, ney üfleyen kişinin kabiliyetine göre farklılık göstermektedir. Dede, bu esnada solfej dersleri ile teorik bilgilerin de edinilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

Dede, ikinci derste yine Yegah perdesinden başlamak sureti ile Hüseyنياşiran ve Irak seslerinin arka perdeden çıktığını, birinci sesin düz tutuşta, ikinci sesin ise eğri üflenerek çıkartıldığından bahsetmektedir. Bu seslerden sonra Rast, Dügah, Segah, Çargah ve Neva perdelerine geçilip ve Rast perdesi biraz tiz üflendiğinde Neva perdesinin aynı yerden çıkacağına işaret edilmektedir.

Üçüncü derste Emin Dede, Neva perdesinden itibaren yukarıya doğru Hüseyni, Eviç, Gerdaniye ve Muhayyer perdelerini göstermiş, Gerdaniye'nin Rast ve Muhayyer'in Hüseyni perdesinden de çıktığını anlatmıştır.

Dede, dördüncü derste Tiz Segah, Tiz Çargah, Tiz Neva, Tiz Hüseyni ve Tiz Eviç perdelerini göstermiş, bu perdeleri önceki dersler hakkı ile çalışıldıktan sonra, kolaylıkla çıkacağını ve bu şekilde dört derste bütün tam seslerin öğrenileceğini anlatmaktadır.

Buraya kadar Emin Dede, tam sesleri anlatmış ve kalından inceye doğru Kaba Segah, Irak, Segah, Eviç, Tiz Segah ve Tiz Eviç perdelerini tam ses olarak göstermiştir. Arel-Ezgi sistemine göre (Çelikkol, 2000: 105), bu sesler tam ses değil farklı değerlerdeki komalı sesler olarak ve bunların yerine, kalından inceye doğru Kaba Buselik, Acemaşiran, Buselik, Acem, Tiz Buselik ve Tiz Acem sesleri tam sesler olarak nitelendirilmiştir . Bu durum, geleneksel anlayışla örtüşmemektedir.

Dede, beşinci dersten itibaren yarım sesleri anlatmaya Yegah perdesinden sonraki sesler ile başlamış; Yegah perdesinin eğri üflenerek Pes Şuri (Kaba Nim Hisar), Hüseyniaşiran perdesinin eğri üfleyerek Acemaşiran, neyin bütün perdelerini kapayarak ve başın biraz eğilmesi ile Geveşt, Dügah perdesini yarım kapayarak Zirgüle, Dügah'ın üstündeki perdeyi açarak Kürdi, Çargah perdesini yarım kapatarak Buselik, Çargah'ın üstündeki perdeyi pest üfleyerek Hicaz (Nim Hicaz) ve aynı perdeyi dik üfleyerek Saba (Hicaz) seslerinin çıktığından bahsetmektedir.

Emin Dede, yine gelenekte var olan ve Arel-Ezgi sistemi (Çelikkol, 2000: 105) ile literatürden çıkartılmış olan Pes Şuri ve Saba perdelerinden bahsetmektedir. Günümüzde bu perdelerin yerine “Kaba Nim Hisar” ve “Hicaz” isimleri kullanılmaktadır.

Altıncı derste Emin Dede, Neva perdesini eğri üfleyerek Şuri, Hüseyni perdesini yarım kapayarak Hisar, Hüseyni perdesinin üstündeki perdeyi açarak Acem, Gerdaniye'yi yarım kapatarak Mahur, Gerdaniye perdesinin üstünü açarak Şehnaz, Hüseyni'nin üstündeki perdeyi açarak Sümbüle, perdelerinin çıktığını ve Tiz Buselik, Tiz Hicaz, Tiz Saba ve Tiz Şuri perdelerinin pest oktavları ile aynı yerlerden çıktığını anlatmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz husus bu bölgelerdeki Şuri, Tiz Saba ve Tiz Şuri sesleri içinde geçerlidir. Bu isimlendirmeler günümüzde kullanılmamaktadır.

Dede, bu sesleri tamamlayan öğrencinin, ikilik, dörtlük, sekizlik notalarla, neyde kolay çalınabilen Rast, Saba, Uşşak, Segah, Acem ve Acemaşiran gibi makamlarda, sade ve güzel olan peşrevleri, daha sonra Yegah, Neva, Irak, Müstear, Dügah, Buselik, Şevkutarab ve Suzidilara gibi makamlarda peşrev ve saz semailerini

geçmesini ve bu eserlerin usullerinin ve makamların tariflerini öğrenip taksimlerinin tatbik edilerek öğrenmesi gerektiğini anlatmaktadır.

Dede, yukarıda bahsettiğimiz makamlardaki eserlerden sonra neyde çalınması maharet gerektiren Hicaz, Suzidil, Nihavent, Şedaraban, Evcara gibi makamlardaki eserleri geçip, notaya alınmış fasılları öğrenen kişinin, bu şekilde sanatında hünerini gösterebileceğini ifade etmektedir. Dede, son olarak ney üfleyecek olan kişinin, okuyucular gibi usulleri ve fasılları öğrenip, bu eserleri notaya alabilecek özellikleri üzerinde taşıyarak, hem hanende hem de sazende olmak gerektiğini anlatarak metoduna son veriyor.

4. SONUÇ

Yaptığımız bu incelemeler sonucunda, Emin Dede'nin sadece bir bestekâr değil, aynı zamanda çok iyi bir hoca olduğunu görmekteyiz. Öyle ki, Hocası Aziz Dede'den aldığı ney tavrını, en iyi şekilde icra edip öğrencilerine aktararak, bu günlere ulaşmasını sağlamıştır. Buna örnek olarak Dede'nin en önde gelen öğrencisi Halil Dikmen'in yetiştirdiği Neyzen Niyazi Sayın görülmektedir.

Emin Dede, makamları talebelerine daha iyi öğretebilmek amacıyla, onların çalışmalarını kolaylaştıracak terennümler yazmıştır. Bu da onun bu sanatı aktarmadaki hassasiyetini gösteren bir örnektir. Halil Can'ın anlattıklarından yola çıkarak Emin Dede'nin öğrencileri için fedakarlık göstermekten çekinmeyecek kadar alçak gönüllü bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerine bıkmadan, usanmadan, hasta yatağında dahi öğrendiklerini en iyi şekilde öğretme arzusu içinde olduğu görülmektedir. Ayrıca Emin Dede, bir çok eseri hocalarından öğrendiği şekli ile değiştirmeden hamparsum notasıyla kayıt altına alarak, bu eserlerin günümüze ulaşmasını sağlamıştır.

Dede, yaptığı bestelerinde klasik form kalıplarının dışına çıkmamaya özen göstermiştir. Emin Dede'nin Bayati peşrevini incelerken, hanelerin sonlarının güçlü perdeleri ile değil, hangi makama geçki yapıldı ise o makamın karar sesi ile bitirildiği görülmüştür. Dede her haneyi, mülazimenin başlangıcına makamsal açıdan uyacak şekilde bestelediği için, herhangi bir eksikliğin bulunmadığı anlaşılmıştır. Yazar tarafından hamparsum notasından günümüz notasına çevirisi yapılan Isfahan Peşrevi'nde mülazime bölümü bulunmamaktadır. Dede, bu eseri her hane sonunda birinci hane çalınacak şekilde bestelemiştir.

Emin Dede, bestelediği eserlerinin ikinci ve daha sonraki hanelerinde ana makama hem yakın hem de uzak makam geçkileri yapmıştır. Neva Sazsemaisi'ndeki Tahir ve Yegah geçkileri (yakın) ve yazar tarafından çevirisi yapılan Hicazkarkürdi Peşrevi'ndeki Şevkefza Makamı'na yapılan geçki (uzak) bu durumu gösteren güzel

birer örnektir. Bu örnekler, Emin Dede'nin genel form kalıpları içinde yenilik yapma arayışında olduğunun göstergesidir.

Emin Dede, hocalığının yanında çok iyi bir ney icracısı idi. Dede'nin Hafız Sadettin Kaynak ile -Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ı- seslendirmiş oldukları plak kaydı ve plakın başında Dede'nin yapmış olduğu Hüzzam taksimi, onun ney tavrını ortaya koymak için yeterli bir kanıttır. Dede, 16 saniyelik bir süre içerisinde Hüzzam makamının gereklerini ana hatlarıyla güzel bir şekilde ortaya koymuştur. Kayıt esnasında bazı perde uyuşmazlıkları ve zamanla az da olsa akort değişiklikleri olduğu görülmektedir. Bu durumu -günümüzde olduğu gibi- kayıt esnasında geri alıp düzeltme imkanının olmayışına bağlamak gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Emin Dede'nin Sadettin Kaynak'a eşlik ederken, Kaynak'ın gırtlacağı ile yaptığı hemen her şeyi Dede'nin ney'i ile yapmasıdır. Dede'nin icra esnasında yaptığı açışlar, sesleri sıra ile veya atlamalı çıkarken ve inerken yaptığı çarpmalar, aynı perde üzerindeki seri çarpmaları, kalından inceye doğru -en az üçlü aralık olmak kaydı ile- atlanılan sesleri değerinden daha yüksek bir frekanstan başlayıp pestleştirerek üflemesi, kaydırma yapması vb. notada olmayan süslemeleri ilave etmesi onun nasıl bir icra anlayışı olduğunu ortaya koymaktadır.

Günümüzde özellikle devlete bağlı topluluklar, eğitim kurumları vb. Türk Müziğini olduğu gibi icra edip aktarmakla görevli kişi ve kurumların maalesef Emin Dede ve onun gibi kimselerin taşıdığı hassasiyetlerden uzak olduğu görülmektedir. Tabi bu duruma Türk Müziği'ne uygun olmayan, müziğin kalabalık gruplar halinde icra edilmesi anlayışının yol açtığını söylemek yerinde olacaktır. Üstelik yukarıda bahsettiğimiz nüans eklemeleri notada olmadığı için yanlış sayılmaktadır.

Halbuki Emin Dede icrasına bu ilaveleri yaparken, -tez çalışmamızda yer verdiğimiz- öğrendiği eserleri olduğu gibi notaya alma ve arşivleme hususuna herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Geleneksel müziğimizde esas olan budur. Nota sadece iskeleti göstermekte ve onun üzerine inşa etmek -bu tavrın içerisinde olmak kaydı ile- icracıya kalmaktadır.

Tabiidir ki her öğretmenin olduğu gibi Emin Dede'nin de öğrencilerinin veya onun takipçisi olduğunu iddia eden kişilerin aynı şekilde hocalarından istifade etmesi mümkün değildir. Bu öğreticinin aktarma yetisinden daha ziyade öğrencinin istifade etme becerisi ve müzik kabiliyetine bağlıdır. Özellikle yalın nota icrasından ibaret ve “Tekke Tavrı” diye nitelendirilen ney üfleyişinin Emin Dede'ye dayandırılması doğru değildir. Böyle bir tavrın varlığının tartışması ayrıca bir tez konusu olabilir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Emin Dede'nin ney tavrı, insan gırtlığını taklit etmeye dayalı bir ney üfleme şeklidir. Bu bütün enstrümanların teknik yeterliliklerine göre farklılıklar göstermektedir. Neyzenlerin veya yaylı enstrüman çalan kişilerin bir dörtlük notayı kesintisiz bir şekilde icra etmelerinin yanında, tanburilerin veya diğer mızraplı enstrüman çalanların aynı notayı birkaç mızrap vuruşu ile icra etmeleri enstrümanlarının teknik yeterlilikleri ile bizzat alakalıdır. Bu tavrı, Tanburi Cemil Bey ve Halil Dikmen vasıtası ile Emin Dede'den alarak günümüzde en iyi şekilde ortaya koyan ve bu “geleneğin içinde” yeniden şekillendiren yegane kişi Neyzen Niyazi Sayın olmuştur. Sayın, hocası Halil Dikmen'den ne öğrendi ise onu icra ettiğini söylemektedir. Aynı şekilde Halil Dikmen de, Emin Dede'den ne öğrendi ise onu öğrencilerine aktarmıştır.

Tezimizde incelediğimiz “Ney Metodu”, geniş kapsamlı bir metot olmaktan ziyade, ney ile ilgili temel bilgilerin verildiği notlardan meydana gelmektedir. Dede, burada neyin üzerindeki notaların yerlerinden, bu notaların nasıl üfleneceğinden, öncelikle hangi makam ve eserlerin geçilip, daha sonra hangilerinin çalışılması ve bir icracının hangi özelliklere sahip olması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu metot, aynı zamanda Türk Müziği sisteminin değişim sürecini de gözler önüne sermektedir. Şöyle ki; Arel-Ezgi sisteminde, Emin Dede'nin ney metodunda bahsettiği bazı seslere (Şuri, Saba, vb.) yer verilmeyerek literatür dışına çıkartıldıkları görülmektedir. Aynı zamanda bu metotta Türk Müziği'nin ana (tam) perdeleri arasında Segah ve Eviç perdeleri yer alırken, Arel-Ezgi sisteminde bu perdeler değişik koma değerleri ile ara sesler olarak nitelendirilmiş ve Buselik ve Acem sesleri bu perdelerin yerlerini almıştır. Bunların sonucunda Dede'nin metoduna göre Rast Makamı sesleri ana sesler olarak tanımlanırken, Arel-Ezgi sisteminde (Yeni) Çargah Makamı perdeleri ana sesler olarak gösterilmektedir. Bu değişiklikler, Türk

Müziği'ni Batı Müziği'ne benzetme çabalarının bir sonucudur. Fakat Emin Dede'nin bir enstrüman için böyle bir metot yazmış olması, onu kendisinden öncekiler ve çağdaşlarından ayırarak, günümüze bu önemli bilgilerin ulaşmasını sağlaması açısından büyük rol oynamıştır. Çünkü Emin Dede'ye kadar bu anlamda başka bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmada, Dede'nin müziğe olan katkısı ile hayatı ve kişiliğinin takdire şayan yönlerini bir arada vurgulamaktaki amacımız, Dede'nin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Elbette bir şahsiyeti tanıırken yaşadığı dönemin toplumsal koşullarının, o kişinin yaşantısına etkisi göz ardı edilemez. Emin Dede, 30 Kasım 1925'te tekkelerin kapatılmasına; 1926'da Konservatuar'daki Türk Müziği bölümünün kapatılarak buradaki görevine son verilmesine; 1 Kasım 1928'de gerçekleştirilen Harf İnkılabı ile bir hattat olarak mesleğinin yok oluşuna ve 1 Kasım 1934'te de Türk Müziği'nin radyolarda yasaklanışına şahit olmuştur. Bu koşullara rağmen Emin Dede, sahip olduğu kültür ve sanat birikimini olduğu gibi aktarma hususundaki hassasiyetleri neticesinde, bu alanlardaki hizmetlerine vefatına kadar evinde devam etmiştir.

Emin Dede, kendisinden önceki ve ondan sonraki nesil için adeta bir köprü vazifesi görmekteydi. Hocalarından öğrendiği eserleri, olduğu gibi, her hangi bir değişime uğratmadan, aslını koruyarak itina ile talebelerine aktarmaktaydı. Bu musikiye gerçek manada gönül verenlerin Emin Dede'nin birikimini kendisinden sonrakilere nasıl aktardığını öğrenmeleri gerekmektedir. Bir değişim veya yenilik ancak, köklerini en doğru şekilde tanıma, anlama ve uygulama safhalarından sonra sıhhatle gerçekleşebilir. Bu unsurlardan herhangi birinin eksikliği, meydana getirilecek eserin de büyük eksiklikler taşımasına sebep olacaktır. En önemlisi ve zor olanı “gelenek içinde yenilik yapma” anlayışı ve ufkuna sahip olabilmektir.

5. KAYNAKÇA

Akgündüz, M. (2010). *Osmanlı Dersiâmları*. (1.Baskı). İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Alparıslan, A. (2004). *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ayvazoğlu, B. (2002). *Ney'in Sırrı Hâlâ Hasret*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Ayvazoğlu, B. (2007). *Ney'in Sırrı*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Behar, C. (2005). *Musikiden Müziğe - Osmanlı/Türk Müziği: Gelenek ve Modernlik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çelikkol, E. (2000). *Türk Mûsikisi Bilgileri*. (Cilt 1). Bursa: F. Özsan Matbaacılık.

Devellioğlu, F. (1998). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. İstanbul: Aydın Kitabevi.

Ediboğlu, B. S. (1962). *Ünlü Türk Bestekârları*. İstanbul: Ak Kitabevi.

Ergun, S. N. (1943). *Türk Musikisi Antolojisi*. Cilt:2, İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.

Heper, S. (1974). *Mevlevi Ayinleri*. Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları.

İnal, M. K. (1955). *Son Hattatlar*. İstanbul: Maarif Basımevi.

İnal, M. K. (1958). *Hoş Sadâ*. İstanbul: Maarif Basımevi.

Kanar, M. (2007). *Örneklı Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. (2. Basım). İstanbul: Derin Yayınları.

Konservatuvar Tasnif ve Tesbit Heyeti. (1938). *Türk Musikisi Klasiklerinden Mevlevi Ayinleri*. İstanbul: Marifet Basımevi.

Körükçü, Ç. (1998). *Türk Sanat Müziği*. İstanbul: Khalkedon Yayınları.

Özalp, M. N. (2000). *Türk Musikisi Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Özkan, İ.H. (2006). *Türk Mûsikisi Nazariyatı ve Usûlleri: Kudüm Velveleleri*. (8. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Öztuna, Y. (1990a). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. Cilt:1, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Öztuna, Y. (1990b). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. Cilt:2, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Rado, Ş. (1984). *Türk Hattatları*. İstanbul: Tifdruk Matbaacılık.

Rona, M. (1960). *50 Yıllık Türk Musikisi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.

Saraç, T. (1985). *Büyük Fransızca Türkçe Sözlük*. İstanbul: Adam Yayınları

Serin, M. (2003). *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Şehsuvaroğlu, B. N. (1974). *Eczacı Yarbey Nâyzen Halil Can*. İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası.

Torun, M. (2000). *Ud metodu "Gelenekle Geleceğe"*. İstanbul: Çağlar Yay.

Uslu, R. (2011). *Neyzen Mahmut Şevket ÖZDÖNMEZ (ö.1954) ve Türk Müziği Görüşleri*. İstanbul: Eyupsultan Sempozyumu XI 103-125.

Yazır,, M. B. (1972). *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslâm Medeniyetinde Kalem Güzeli*. (I. Kısım) Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Yazır, M. B. (1989). *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslâm Medeniyetinde Kalem Güzeli*. (III. Kısım) Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Sürelî Yayınlar

Ayvazoğlu, B. (Mayıs, 2001a). "Neyzen Emin Dede I". *Aksiyon Dergisi*, 335, İstanbul.

Ayvazoğlu, B. (Mayıs, 2001b). "Neyzen Emin Dede II". *Aksiyon Dergisi*, 337, İstanbul.

Can, H. (Şubat, 1948a). "Ebedileşen Dehalarımız: Emin Dede". *Türk Musikisi Dergisi*, 4(1), İstanbul.

Can, H. (Mart, 1948b). "Ebedileşen Dehalarımız: Emin Dede". *Türk Musikisi Dergisi*, 5(1), İstanbul.

Derman, U. (Temmuz, 1982a). “İki Kardeş Hattatımız”. *Kök Dergisi*, 17(2), İstanbul.

Derman, U. (Ağustos-Eylül, 1982b). “İki Kardeş Hattatımız”. *Kök Dergisi*, 18,19(2), İstanbul.

Üngör, E. R. (Mayıs-Haziran, 1973). “Bir Neyzenbaşı ki...”. *Musiki Mecmuası*, 283, İstanbul.

Tezler ve Yayınlanmamış Eserler

Çeviksever, B. (1990). *Neyzen Emin (Dede) Efendi Hayatı San'atı ve Eserleri*. Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. İstanbul: İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservauarı.

Sarı, A. (1989). *Türkiye’de İlk Santur Metodu, Ney Metodu ve Ziya Santur*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternette Alıntılar

Sarıgül, A. (2005). Neyzen Hacı Emin Dede'nin Ney Metodu. Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2011, <http://musikiyolu.blogspot.com/2005/12/neyzen-hac-emin-dedenin-ney-metodu.html>.

Türk Müzik Kültürünün Hafızası Nota Arşivi. Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzzam Durak'ının Notası. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2011, http://www.sanatmuziginotalari.com/nota_inderme.asp?notaid=51647&mode=1&sessionid=721544302

EKLER

EK-1: Üsküdar Mevlevihanesi Şeyhi Ahmet Remzi Dede'nin, Erkân-ı Harbiyye Harita Dairesi Reisi Kaymakamı Abdurahman Bey'e yazmış olduğu mektup⁴⁶:

“Bedr-i âsuman-ı irfan, Kaimmakam Hafız Abdurrahmen Bey Efendi Hazretlerine,

Niyâz-ı dervişânedir:

Sâye-i feyz-sermâye-i şems-i Mevlânâ Kuddise sirrihül a'lâ, sipihr-i Üsküdâr'a da, pertevbahşâ olmak takdîr-i Azîz-ü Alîm iktizasından imiş ki, önümüzdeki cumartesi günü, hadimi bulunduğum Mevlevîhanede “Âyîn-i bihîn-i Mevlevî” icrâsı takarrür etmiştir. Raz-âşınayı felek-i devvar olan zât-ı ulviyyet sematlarının da tekkemizi teşrifleri istirhamına, bir peyk-i nurânî, maiyyet-i aliyyeleri erkânından Galata Dergâh-ı Şerîfi Sernâyisi Emin Efendi bendelerine, o gün ruhsat ve Üsküdar'a azîmetlerine emir î'ta buyrulmasını istirham eylerim efendim. Bakî es'adekümullâh-ı fiddareyn.

28 Receb-ümülrecceb 1340

Postnişîn-i Mevlevî der Üsküdar Ahmed Remzi”

⁴⁶ Derman, 1982b: 12-13

EK-2: Kaymakam Abdurrahman Bey'in Şeyh Ahmet Remzi Dede'ye cevaben yazdığı mektup⁴⁷:

“Ya Hazret-i Üstad,

Emruküm ferman ve selamüküm ihsan mantukumca, Emin Efendi biraderimiz yalnız bir cumartesi için değil, fî maba'd, diğer bilcümle cumartesi günleri için dahi, mezundur. Feyz-i rûhanîlerinden müstefid olamk üzere, yevm-i meskûrda, isbat-ı vücudu, bir nimet-i İlâhiyye gibi telâkkî eder ve pek muhterem ellerinizden öperim efendim hazretleri.

29 Mart 338

el Fakir Bende Abdurrahman”

⁴⁷ Derman, 1982b: 12-13

EK-3: Emin Dede'nin Dr. Emin Kılıçkale'ye yazdığı mektubu⁴⁸

Huzuru Âlîlerine

Muhterem Sultânım Efendim

Epey zamandan beri müştâkı olduğum keremnâmelerini bu hafta zarfında yed-i (?) ihtirâmatıma almakla mesrur ve mübahi oldum. Hakk-ı âlîlerine (?) perverde olunan muhabbet ve samimiyetin böylece tevâli ve temâdisini ez cân-ü dil temenni ve arzu ederim...

Bu gün ile temâm iki aya yakındır tansiyon derdi ile esir-i girâşım. Bidayetde ziyade uyku ile gelen bu illeti Çörçöp Sâmi Bey'in Refîkı Doktor Kemal Bey keşfederek ilâçlar verdi ve o zaman hakiki tansiyon 24 idi. Bir hap ve bir şurup ile bir iğne verdi. Bir müddet sonra Abdülkâdir Bey gelerek o da Endoldin ile Prostigmine (?) yi verdi ve Kemal Beyin verdiği iğneyi bir gün ve kendisinin verdiğini de ertesi gün yapılmasını ve diğer ilâçlarıda mümkün surette kullanmaklığımı tenbih ve izah (?) etti. Şimdiki halde bunları isti'mâl ediyorum. Geçen hafta bizim Necmi Efendi geldi. Ve âleti getirdi lehü'lhamd 18 olduğunu söyledi. Bu da ilâçlardan görülen afiyet değil mi üstâd? Cenâb-ı Hak inşaallah yakın zamanda temamiyle afiyet ihsan eder de bu illetten kurtulmuş olurum. Sizin bu illete karşı kullandığınız son tedbir ve ilâçlarınızı bir reçeteye yazarak irsâl buyurursanız minnetdâr olurum.

Bolahenk Nuri Bey'in Karcıgâr ve Buselik Âyini'nden başka elimde hiçbirşey kalmamıştır. Bu zâtın birçok eserini yazmışdım. Yazılmak için alanların elinde kalmış ve iade etmemeleri yüzünden maalesef bu nefis eserlerden şimdiki halde mahrumum. Bizim Sadık Bey'e gelince bu zât geçen kurban bayramından bir hafta mukaddem duçar olduğu kalp hastalığından dolayı Rahmet-i Rahîmine kavuşmuş bizleri dağdar-ı teessüf etmiştir. Artık Mûsiki âleminde bu vadide taksim edecek ve okuyacak kimse kalmadı. Bu zâtın karcıgâr makamından olarak üstadane vucûda getirdiği şarkıyı zahr-ı mektuba dercettim. Diğer bir hüzzam şarkısını

⁴⁸ Çeviksever, 1990: 66-67

da bundan sonraki mektuba leffen takdim edeceğim. Taksim müteallik noksanları dahi tedricen tedricâ yedimde mahfûz defterinize kayd edeceğimden hitâmında nam-ı âlînize göndereceğim. Bu cihetten müsterih olmanızı rica eder ve ara sıra mektuplarınızla bu fakiri tatyîb buyurmanızı beklerim. Zât-ı âlîlerinize ve Mehmed Ali Bey Efendi'ye hasseten selâmlar eder ve gözlerinizden öperim.
Sultânım Efendim. 20 Nisan 1943

Çaker-i Bende-i Hazret-i Pîr
Emin-i Pür hatâ ve pür Taksir

İstanbul Tophane Türk Gücü Sokağı Numara 48
Emin Yazıcı

Refika-i senâderi dahi bilmukabele zatı âlîlerine selâmlar ve hürmetler ettiği gibi aile-i muhteremelerine dahi her ikimiz arz-ı.....ve selâmlar ederiz. Efendim, Zâtı âlîlerinde bulunmayan ve noksan kalan makâmâtın bir fihristini lütfen gönderirseniz işi teshîl etmiş olursunuz azizim. Bu hastalık için ne gibi tedâbire tevessül edileceğini de bil etraf bildirilmesini dahi hassaten rica ederim sultânım.

موضوعاً سیرتیه

مختم انج

« سابقاً قریباً تاریخچه مؤرخین اتقاناً کرنی مطالعه ای حاصل اولدو صحت
قلبییه در دیانته توفیقیه عاجزیم دیسم سالد ایسه علم . بلکه
بولیبیور و صاحبکله مغز تاپ اولنور کجا کتاب مسرور و سادله ایلیکم
بصورت مروتکاری عجایبیه قاریگا شکرانی ایفای لایحه برسوز عمر پدینه بقدر
ادبیه در ایجاب بیایه ایورم . صحت مروت و کجته بد قیمتی بر سوتی کونقین
در کار اولسه محراب ترک و جهودله بریانی ارز و مقصدیه عزیز دده در هر
کانه سانه حین زیره درج و تقیم اییم سله نم | سنا کلاجه
حایرین حضرت بی
امیرینده ورتقییر

⁴⁹ Çeviksever, 1990: 71

EK-5: Emin Dede'nin Terennümleri⁵⁰

ACEMAŞIRAN

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for ACEMAŞIRAN is written in 8/8 time. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 6/8 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third and fourth staves complete the piece, ending with a double bar line and a fermata.

BUSELİK

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for BUSELİK is written in 8/8 time. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 6/8 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third and fourth staves complete the piece, ending with a double bar line and a fermata.

⁵⁰ Bu notalar Savaş Barkçın Bey'den alınmıştır.

EVC

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for EVC, Yürük semai, is presented in four staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 8/8. The melody is written in a single voice line. The first staff contains the first four measures, the second staff the next four, the third staff the next four, and the fourth staff the final four measures, ending with a double bar line.

EVCARA

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for EVCARA, Yürük semai, is presented in four staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 8/8. The melody is written in a single voice line. The first staff contains the first four measures, the second staff the next four, the third staff the next four, and the fourth staff the final four measures, ending with a double bar line.

HÜSEYİNİ

Yürük semai

Hacı Emin Dede

Musical notation for HÜSEYİNİ, Yürük semai, Hacı Emin Dede. The piece is in 8/8 time and D major. It consists of four staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 8/8. The melody is written in a single line. The second staff continues the melody. The third staff continues the melody. The fourth staff concludes the piece with a double bar line and a repeat sign.

KARCİĞAR

Yürük Semai

Neyzen Hacı Emin Dede

Musical notation for KARCİĞAR, Yürük Semai, Neyzen Hacı Emin Dede. The piece is in 8/8 time and D major. It consists of four staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 8/8. The melody is written in a single line. The second staff continues the melody. The third staff continues the melody. The fourth staff concludes the piece with a double bar line and a repeat sign. The number 13 is written above the first measure of the fourth staff.

Ali Sarıgül

KÜRDİLİ HİCAZKAR

Muhayyer üstünde

Yürük semai

Hacı Emin Dede

Musical notation for Kürdili Hicazkar, Muhayyer üstünde, Yürük semai, Hacı Emin Dede. The notation consists of four staves of music in 7/8 time, featuring a mix of eighth and quarter notes with various accidentals.

MUHAYYER

Yürük Semai

Nevzen Hacı Emin Dede

Musical notation for Muhayyer, Yürük Semai, Nevzen Hacı Emin Dede. The notation consists of five staves of music in 8/8 time, featuring a mix of eighth and quarter notes with various accidentals.

Ali Sargül

Yürük semai

NEVA

Haci Emin Dede

The musical score for NEVA is written in 8/8 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of four staves. The first staff begins with a treble clef and a common time signature (C), which is then changed to 8/8. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff continues the melody with quarter notes D5, E5, F#5, and G5. The third staff features a more complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes. The fourth staff concludes the piece with a final cadence. First and second endings are indicated by the numbers '1' and '2' above the notes.

NIHAVEND

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical score for NIHAVEND is written in 8/8 time with a key signature of two flats (Bb, Eb). It consists of five staves. The first staff begins with a treble clef and a common time signature (C), which is then changed to 8/8. The melody starts with a quarter note G3, followed by quarter notes A3, B3, and C4. The second staff continues the melody with quarter notes D4, E4, F4, and G4. The third staff features a more complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes. The fourth staff concludes the piece with a final cadence. The fifth staff provides a final cadence with a quarter note G3 and a quarter rest.

RAST

Yürük semai

Hacı Emin Dede

Musical notation for RAST Yürük semai, consisting of five staves of music in 8/8 time, key of D major. The notation includes various rhythmic values and rests, with a final double bar line at the end of the fifth staff.

SABA

Yürük Semai

Neyzen Hacı Emin Dede

Musical notation for SABA Yürük Semai, consisting of three staves of music in 8/8 time, key of D major. The notation includes various rhythmic values and rests, with a final double bar line at the end of the third staff. The name 'Ali Sarıgül' is written at the bottom right of the third staff.

SEGAH

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for Segah, Yürük semai, Hacı Emin Dede, is written in 8/8 time and D major. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff introduces some chromaticism with a sharp sign above a note. The fourth staff concludes the piece with a final cadence.

ŞEVKEFZA

Yürük semai

Haci Emin Dede

The musical notation for Şevkefza, Yürük semai, Hacı Emin Dede, is written in 8/8 time and D minor. It consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (Bb), and a 6/8 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff introduces some chromaticism with a sharp sign above a note. The fourth staff concludes the piece with a final cadence.

UŞŞAK

Yürük Semai

Neyzen Hacı Emin Dede

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

1001

1002

1003

1004

1005

1006

1007

1008

1009

1010

1011

1012

1013

1014

1015

1016

1017

1018

1019

1020

1021

1022

1023

1024

1025

1026

1027

1028

1029

1030

1031

1032

1033

1034

1035

1036

1037

1038

1039

1040

1041

1042

1043

1044

1045

1046

1047

1048

1049

1050

1051

1052

1053

1054

1055

1056

1057

1058

1059

1060

1061

1062

1063

1064

1065

1066

1067

1068

1069

1070

1071

1072

1073

1074

1075

1076

1077

1078

1079

1080

1081

1082

1083

1084

1085

1086

1087

1088

1089

1090

1091

1092

1093

1094

1095

1096

1097

1098

1099

1100

1101

1102

1103

1104

1105

1106

1107

1108

1109

1110

1111

1112

1113

1114

1115

1116

1117

1118

1119

1120

1121

1122

1123

1124

1125

1126

1127

1128

1129

1130

1131

1132

1133

1134

1135

1136

1137

1138

1139

1140

1141

1142

1143

1144

1145

1146

1147

1148

1149

1150

1151

1152

1153

1154

1155

1156

1157

1158

1159

1160

1161

1162

1163

1164

1165

1166

1167

1168

1169

1170

1171

1172

1173

1174

1175

1176

1177

1178

1179

1180

1181

1182

1183

1184

1185

1186

1187

1188

1189

1190

1191

1192

1193

1194

1195

1196

1197

1198

1199

1200

1201

1202

1203

1204

1205

1206

1207

1208

1209

1210

1211

1212

1213

1214

1215

1216

1217

1218

1219

1220

1221

1222

1223

1224

1225

1226

1227

1228

1229

1230

1231

1232

1233

1234

1235

1236

1237

1238

1239

1240

1241

1242

1243

1244

1245

1246

1247

1248

1249

1250

1251

1252

1253

1254

1255

1256

1257

1258

1259

1260

1261

1262

1263

1264

1265

1266

1267

1268

1269

1270

1271

1272

1273

1274

1275

1276

1277

1278

1279

1280

1281

1282

1283

1284

1285

1286

1287

1288

1289

1290

1291

1292

1293

1294

1295

1296

1297

1298

1299

1300

1301

1302

1303

1304

1305

1306

1307

1308

1309

1310

1311

1312

1313

1314

1315

1316

1317

1318

1319

1320

1321

1322

1323

1324

1325

1326

1327

1328

1329

1330

1331

1332

1333

1334

1335

1336

1337

1338

1339

1340

1341

1342

1343

1344

1345

1346

1347

1348

1349

1350

1351

1352

1353

1354

1355

1356

1357

1358

1359

1360

1361

1362

1363

1364

1365

1366

1367

1368

1369

1370

1371

1372

1373

1374

1375

1376

1377

1378

1379

1380

1381

1382

1383

1384

1385

1386

1387

1388

1389

1390

1391

1392

1393

1394

1395

1396

1397

1398

1399

1400

1401

1402

1403

1404

1405

1406

1407

1408

1409

1410

1411

1412

1413

1414

1415

1416

1417

1418

1419

1420

1421

1422

1423

1424

1425

1426

1427

1428

1429

1430

1431

1432

1433

1434

1435

1436

1437

1438

1439

1440

1441

1442

1443

1444

1445

1446

1447

1448

1449

1450

1451

1452

1453

1454

1455

1456

1457

1458

1459

1460

1461

1462

1463

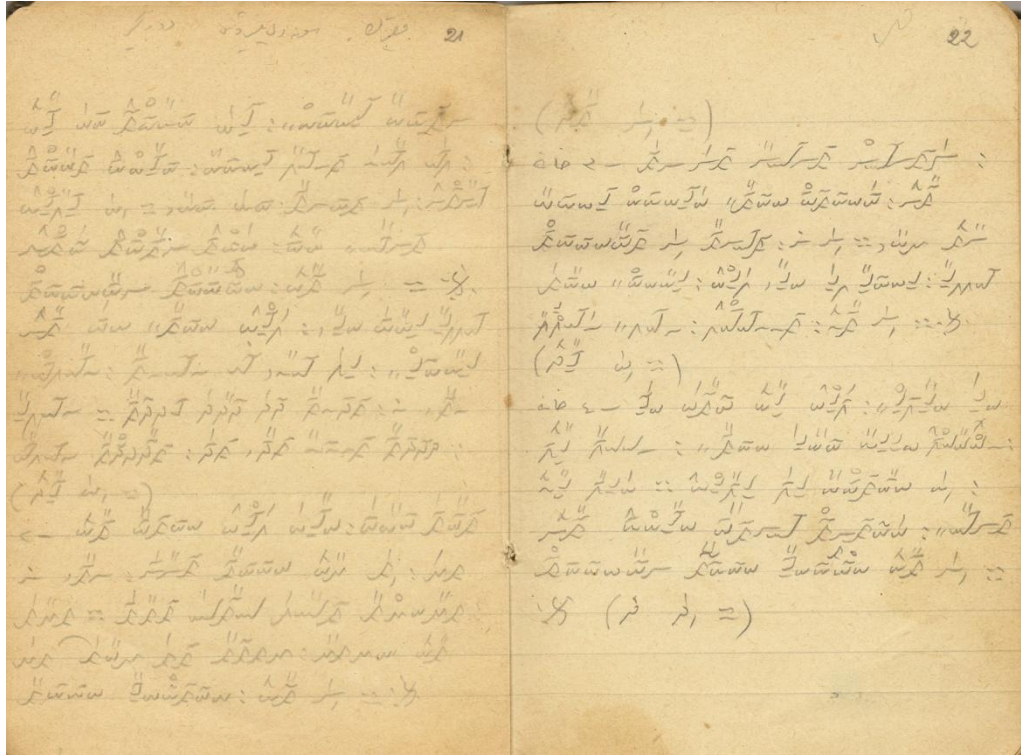
1464

1465

1466

1467

14

⁵¹ Neyzen Niyazi Sayın'ın özel koleksiyonundan

EK-7: Columbia Graphophone Company tarafından kaydedilen, Emin Dede refakatinde Sadettin Kaynak'ın, Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Hüzam Durak'ını seslendirmiş olduğu plağın fotoğrafı⁵²

⁵² Bu fotoğraf Nurullah Kanık'a aittir.

EK-8: Emin Dede'nin ney üflerken çekilmiş bir fotoğrafı⁵³

⁵³ Ayvazoğlu, 2007:45

EK-9: Emin Dede'nin Yazdığı Levha⁵⁴

⁵⁴ Derman, 1982b: 14

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Bursa'da doğdu.

İlk ve orta öğrenimini Bursa'da tamamladı.

Küçük yaşlarda dini musikiyle ilgilenmeye başladı. 1993 - 1995 yılları arasında yerel radyo ve televizyonlarda dini musiki icra etti. 1997 yılında Bursa Orhan Camii Müezzinbaşı Hamdi DELİL Hoca'dan ney dersleri almaya başladı. Aynı sene, Bursa Büyükşehir Belediye Konservatuarı'na girdi.

Konservatuar yılları boyunca, icra heyetinde ve çeşitli topluluklarda ney üfledi. Bu süre içerisinde Erdiñ ÇELİKKOL ve İnci ÇAYIRLI'dan istifade etti. 2001 yılında, Belediye Konservatuarı'ndan mezun oldu ve İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü'nü kazandı.

İTÜ TMDK' ya girdikten sonra Üstad Niyazi SAYIN' dan ney dersleri almaya başladı. Konservatuar yıllarında başta Niyazi SAYIN olmak üzere Prof. Dr. Nevzat ATLIĞ, Prof. Dr. Selahattin İÇLİ ve Nurten ERPEK gibi değerli hocalarla çalışma fırsatı buldu. 2005 yılında İTÜ TMDK' dan mezun oldu.

2006 yılında Haliç Üniversitesi Türk Musikisi Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine başladı. Prof. Dr. Alaeddin YAVAŞÇA, Mutlu TORUN ve Yrd. Doç. Çetin KÖRÜKÇÜ' nün derslerine katıldı.

İstanbul Dini Musiki Topluluğu, Bezmârâ Topluluğu, Sadreddin ÖZÇİMİ, Reha SAĞBAŞ ve daha bir çok değerli sanatçıyla birlikte konser ve albüm çalışmalarında yer aldı. TRT ve çeşitli özel kanalların musiki programlarına katıldı. ABD, Almanya, Cezayir, Estonya, Fransa, Hindistan, Hollanda, İtalya, İspanya, Kırım, Macaristan, Romanya, Rusya, Tataristan ve Ürdün'de Türk Musikisi konserlerinde ney üfledi.

Halen Haliç Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.